

ГОЛОС КОМБАТАНТА

Журнал Об'єднання б. Вояків-Українців в Америці (ОбВУА)

VOICE OF UKRAINIAN VETERANS IN U. S. A.

З М І С Т :

Після Делегатського З'їзду	1
Нова Головна Управа ОбВУА	1
Д-р Володимир Галан: За єдність і дисципліну колишніх вояків	2
Д-р І. Подюк: Охорона мостів на Дніпрі під Києвом	3
Ген.-шт. полк. А. Валійський: До дискусії про київську трагедію з 31 серпня 1919 р.	6
Трагічні травневі роковини	7
Звідомлення інж. І. Поритка на 6-ий Делегатський З'їзд	8
6-ий Загальний З'їзд Делегатів ОбВУА (Звіт)	9
Резолюції 6-го Делегатського З'їзду	11
Дар Українському Воєнному Інвалідові	11
Полк. І. Цапко: Переможний бій під Теребовлею	12
З життя і праці В-ва „Червона Калина”	16
З діяльності Військово-історичного Інституту при НТШ	16
„Тут спочиває сотник Січових Стрільців”	16
Зенон Стефанів: Вінницький Ревком	17
Докля Цапко: Симонові Петлюрі	19
Будова пам'ятника полеглим борцям	19
Д-р Степан Ріпецький: Рішення про Листопадовий переворот	20
Привіти від інших комбатантських організацій; Українець — ветеран Канадійської Армії ад'ютантом губернатора; Протокол Контрольної Комісії при Гол. Управі ОбВУА; З нових книжок: Мих. Курах: Нові причинки до історії УГА; Ген. О. Вишнівський: На маргінесі рецензії про книжку Кетроса; З життя Відділів ОбВУА; Ті, що відійшли; Перша вістка про ОбВУА	21—30

C O N T E N T S :

Aftermath of the Delegates' Convention — 1; The New Executive Board of the UWVA — 1; For the Unity and Discipline of the Veterans — Dr. W. Gallan — 2; The Defense of the Dnieper Bridges — Dr. I. Podiuk — 3; An Addition to the Discussion of the Kiev Tragedy — Col. Arkady Valiysky — 6; The Tragic May Anniversary — 7; The Report of Eng. I. Porytko at the 6th Delegates' Convention — 8; Report of the 6th Delegates' Convention — 9; The Resolutions of the 6th Delegates' Convention — 11; Drive for Funds U.V.I. — 11; The Victory at Terebovka — Col. I. Sapko — 12; Activities of the “Chervona Kalyna” Publishing Co. — 16; Military History Institute at the SSS — 16; “Here rests a Captain of Sichovi Striltzi” — 16; The Revolutionary Committee of Vinnitsa — Zenon Stefaniw — 17; To Simon Petlura (Poem) — Dokia Sapko — 19; Errection of the Memorial for those killed in Action — 19; The Decision of the November Revolution of 1918 — Dr. Stephen Ripetsky — 20; Greetings from other Veterans' Organization of USA — 21; A Ukrainian Veteran of the Canadian Army — Governor's Adjutant — 22; Minutes of the Auditing Committee of the UWVA — 22; Book Review: New additions to the history of UHA — M. Kurach — 23; About the book of Ketros — Gen. O. Vyshnivsky — 27; Chronicle of the UWVA Branches — 28; Those Who Departed — 29; First News Release About UWVA — 30.

АДМІНІСТРАЦІЙНІ ОГОЛОШЕННЯ

Листа ч. 4

Крім передплати на „Голос Комбатанта” (\$ 2.00 річно) — на пресовий фонд нашого журналу склали також:

\$ 15.00 — Євген Рудий, Філадельфія. По \$ 3.00: Степан Бойків, Ньюарк, Василь Подубинський, Міямі, д-р О. Клодницький, Мт. Песант. По \$ 2.00: Гнатківський Симон, Амстердам, Олійник Дмитро, Амстердам, І. Домбчевський, Філадельфія. \$ 1.50 — д-р Р. В. Бучок, Вінніпег. По \$ 1.00: Йоахим Вишневецький, Нью Йорк, Осип Пацкач, о. Лев Ліщинський, Василь Чучмаж, Ярослав Римар, Тимотей Лаба, д-р Теодор Кокорудз, Вітольд Боднар, Ярослав Юрчик, Стефан Кремішин, Василь Кремішин, Василь Трухін, Марія Трухін, д-р Петро Хрептовський — усі з Амстердаму; Л. Матусевич, Вінніпег, Мирон Луцький, Торонто, Микола Близнак, Нью Йорк, д-р Іван Козак, Нью Йорк, Іван Мирошніченко, Нью Йорк, В. Пігут, Шикаго, о. Корбутяк, П.

Яворський, В. Коссар, о. Р. Довринський — усі з Вінніпегу, Й. Трембач, Канада, Ярослав Герасимович, Нью Гейвен, Микола Филипів, Нью Гейвен, Олексій Козловський, Нью Гейвен.

Всім Жертводавцям складаємо щиру подяку. Просимо піддержувати наш одинокий в ЗДА і Канаді військово-історичний журнал.

ВП. Членів і Не-Членів, що одержують „Голос Комбатанта”, просимо надсилати за леглу передплату за 1959 і біжучу за 1960. Апелюємо до тих, які одержували впродовж 1959 р. „Голос Комбатанта”, а не вплатили передплати, вирівняти свою невеличку залеглість, яка в сумі підриває існування журналу.

Представник на Канаду:

Mr. O. Nawrockyj, 544 Aberdeen Ave.,
Winnipeg 4, Man., Canada.

ПРОСИМО СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ГОЛОСУ КОМБАТАНТА”, незалежно від передплати.

Для Передплатників „Голосу Комбатанта”

ВЕЛИКА ЗНИЖКА ЦІН НА КНИЖКИ В-ВА „ЧЕРВОНА КАЛИНА”

Д-р Ст. Ріпецький: „Українське Січове Стрілецтво” (стор. 360) замість \$ 6.00 тепер 3.00	
„Наш Львів”	” \$ 3.00 ” 1.25
С. Тобілевич: „Рідні гості”	” \$ 0.50 ” 0.25
О. Удовиченко, ген.-штабу ген. пор.:	
„Україна у війні за державність”	” \$ 4.00 ” 2.00
Василь Витвицький:	
„Михайло Гайворонський, життя і творчість”	” \$ 3.00 ” 1.50
Платон Стасюк: „У новому світі”	” \$ 2.00 ” 1.50

„ГОЛОС КОМБАТАНТА”

ЖУРНАЛ ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ-УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ (ОБВУА),
КВАРТАЛЬНИК

Видає Видавництво „ЧЕРВОНА КАЛИНА”, Нью Йорк.

Передплата: за 4 числа річно — \$ 2.00. Одно число — 50 цт.

Передплату просимо присилати на адресу:

“CHERWONA KALYNA”

c/o Ukrainian National Home, 140 — 2nd Avenue, New York, N. Y.

У всіх організаційних справах звертатися до:

United Ukrainian War Veterans in America — 1321 W. Lindley Avenue, Philadelphia 41, Pa.

В усіх редакційних справах просимо звертатися на адресу:

Ivan Kedryn-Rudnytsky, “Svoboda”, 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПІСЛЯ ДЕЛЕГАТСЬКОГО З'ЇЗДУ

AFTERMATH OF THE DELEGATES' CONVENTION

This editorial presents a short analysis of the Ukrainian War Veterans in America Convention, which was held in Philadelphia on April 23, 1960. The constructive and very active character of this

convention is affirmed. Delegates from 13 out of the total 17 Branches of the above organization were present.

Голова 6-го Делегатського З'їзду ОБВУА, переобраний президент цієї організації, дискусанти та взагалі всі його учасники одноставно стверджували, що з'їзд був удалий. На 17 Відділів — з 13-х прибули делегати, звіти й дискусія були дуже ділові, поважно й уважно обмірковувано поважні справи. Це — так мовити — з формального боку. По суті ж З'їзд був ще удалий, бо він виявив реальність, життєздатність і конструктивний характер нашої комбатантської організації. І коли одні промовці вказували на сумний факт зменшення рядів ОБВУА внаслідок вимирання „старої війни”, то водночас цифри виявляли, що щораз нові члени вступають до ОБВУА. Адже скільки ще колишніх військовиків ходять самопасом! Тон привітів, що їх прислали інші комбатантські організації з членством молодшого віку — потверджував нашу прогнозу, що час неминуче доведе до наближення всіх колишніх військовиків-українців та скаже їм дивитись на потребу співпраці — з позицій вищих, як колишня служба в такій чи іншій військовій формації та походження з тої чи іншої української області. Позитивною сторінкою З'їзду було активне зацікавлення його учасників суто-практичними справами: допомогою інвалідам, видавництвом, військово-історичним архівом, музеєм і т. п.

Можливо, що того зацікавлення суто-актуальними практичними справами було навіть забагато, із шкодою, напр., для такої справи, як роля українських комбатантів, як організованого колективу, в американсько-українському громадсько-політичному житті. Не говорилось, напр., про таку аномалію, як брак

представництва ОБВУА у керівних органах Українського Конгресового Комітету і про те, що саме колишні українські військовики повинні би вирішно причинитись до оздоровлення наших внутрішньо-українських відносин — на найбільш надпартійній базі, на базі державницького думання і державницького підходу до великої української проблематики. Можливо, що „мінусом” цього нашого останнього З'їзду був брак відповідної доповіді, хоч — з другого боку — можна зрозуміти й похвалити острах Головної Управи, щоб виминати небезпеку зайвої патетики і зайвої фразеології.

Якщо нова Головна Управа і весь загал членства ОБВУА пристосуються до прийнятих на 6-му Делегатському З'їзді резолюцій і здійснюватимуть їх так поважно та охоче, як ті резолюції були дебатовані й ухвалені делегатами на З'їзді, то наша комбатантська організація скріпиться і автоматично зискуватиме на повазі. І це буде з великою користю для всієї українсько-американської громади.

НОВА ГОЛОВНА УПРАВА ОБВУА обрана на 6-му Делегатському З'їзді

Президент — д-р Володимир Галан; заступники президента — д-р Іван Козак, полк. Юрій Лопатинський і інж. Іван Поритко; секретар — ред. Микола Вайда; скарбник — Йоахим Вишневецький; організаційний референт — інж. Макар Каплистий; заст. організаційного референта — інж. Степан Чорніта; культурно-освітній референт — ред. Іван Кедрин-Рудницький; члени Управи — д-р Осип Утриско, Йосиф Сарахман і Микола Кривопис.

Головна Контрольна Комісія: д-р Микола Рибак, Осип Тритяк і Микола Алексевич.

Головний Суд чести: Дмитро Галичян, д-р Степан Ріпецький і полк. В. Герасименко; заступники — полк. Т. Шкарупа і А. Дітківський.

Д-р Володимир Галан
президент ОБВУА

ЗА ЄДНІСТЬ І ДИСЦИПЛІНУ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ

З промови на 6-му Делегатському З'їзді

FOR UNITY AND DISCIPLINE OF FORMER SOLDIERS

Dr. Walter Gallan, president of Ukrainian War Veterans in the United States, delivered an address at its 6th Convention on April 23, 1960 in Philadelphia, Pa., where he stressed that UWV should become as consolidated and well-disciplin-

ed as was his **Artillery Regiment** in the former **Ukrainian National Army**, in which he served as Captain during the liberation struggle of Ukraine in 1917—1920.

... З часів визвольних змагань 1917—20 років найбільше врізалась мені в пам'ять подія в містечку Червоне на Київщині, літом 1919 року, під час походу на Київ. Ранком, ще до сходу сонця, вишикувався на великім майдані біля церкви Десятий артилерійський полк УГА. Штаб полку на чолі з от. Кирилом Карасем та командирами чотирьох батарей оглядали військові карти й давали доручення підстаршинам і вісгунам. На майдані — живі розмови, оклики, брязкіт зброї та іржання коней. Отаман Карась здоровить старшин — всі сідають на коней і відходять на свої командні становища. Наче на полі вправ в далекому запіллі — отаман підносить вгору свою шаблюку і миттю весь майдан вкривається блиском шабель всіх старшин і підстаршин, а глибока тиша залягла серед гармашів. „Комонні й обслуга — садовисьь!” — лунає наказ і тисяча гармашів вп'ялили очі в командира полку. „Батерія за мною, вперед, кроком руш!” — падає наступна команда, вже батерійного командира. І гармата за гарматою, віз за возом рушили вперед, назустріч ворогові, що стояв впоперек шляху до столиці України. В той момент зникли окремі старшини й окремі гармаші. В обличчі смертельної небезпеки, напередодні бою, що мав вирішити долю України, всі перетворились в моноліт, який бачив перед собою тільки державну цілість. Ці два накази були тоді суттю життя тисячі гармашів і душевно їх перероджували, підносили на вищий щабель.

Коли дивитись нині на розпорошені ряди українських комбатантів у вільному світі, то хотілось би почути такий наказ, який потряс би душами всіх їх і казав їм стати в одну лаву, забути про маленькі справи і амбіції та з'еди-

нитись під великим спільним прапором з випісаними на ньому спільними цілями. Наше Об'єднання бувших вояків-українців — центральна комбатантська організація, з традицією та повагою такої організації, яка гуртує вояків без уваги на їхню колишню вояцьку уніформу, а тільки з увагою на їх український національно-державницький світогляд. Але наша організація не має тієї поваги і того значення, що його могла б мати. І всі наші українські комбатанти не мають їх, всі вони, як колектив, не грають в українському політичному, культурному й господарському житті у вільному світі тієї ролі, яка їм належить — за їх минулим, за їх досвідом, за їх знанням. А найбільшою причиною такого стану є власне — по-перше — розбиття комбатантів між кілька окремих організацій і — по-друге — існування поза комбатантськими організаціями багатьох-багатьох одиниць, яких „хата скраю”. Як інакше мусіло б дивитись на нас ціле американсько-українське громадянство, коли б ми були з'єдинені, сконсолідовані, коли б ми могли своєю консолідацією давати приклад також нашим політикам і науковцям, щоб вони теж об'єднали на своїх відтинках праці свої сили, свої фонди і свої пляни.

Наше ОБВУА може похвалитися немалими успіхами. Ми здійснюємо гасло допомоги українським інвалідам не словом, а ділом. Великим нашим успіхом було порозуміння з усіма іншими комбатантськими організаціями, щоб спільною збірковою і допомоговою акцією збільшити видайність цієї допомоги. Суспільна Служба Комбатантів — це світлий наявний приклад користей, що їх дала сконсолідована праця. Але треба дивитись на Суспільну Служ-

Д-р І. Подюк,
Сиракузи, Н. Й.

ОХОРОНА МОСТІВ НА ДНІПРІ ПІД КИЄВОМ

30-31 СЕРПНЯ 1919 Р.

Dr. Ivan Podiuk: THE DEFENSE OF THE DNIEPER BRIDGES IN VICINITY OF KIEV
ON 30—31 AUGUST 1919

The author of this article was the commander of the Security Detachment on one of the main bridges linking the left bank of Dnieper with Kiev during the historic 30—31 August days when the Combined Ukrainian National Armies secured Kiev but evacuated it immediately when the Army of Denikin marched into Kiev from the oppo-

site direction. The Ukrainian Military Historians are presently discussing the reasons for this withdrawal of Ukrainian Armies and whose fault it was to allow the Army of Denikin to cross the Dnieper and enter Kiev. Dr. Podiuk is presently a physician in Syracuse, N. Y.

Полк. А. Валійський пише, з нагоди 40-их роковин походу З'єдинених Українських Армій на Київ, між іншим таке: „Відома теж історія трагічного 31-го серпня, коли то вступаючи до Києва українські війська, нічого не передчу-

(Закінчення статті зі стор. 2-ої)

бу, як тільки на перший етап наших змагань до консолідації. Наступним етапом повинно бути об'єднання зусиль на видавничому полі. Наш „Голос Комбатанта” — це поважний успіх, але українські комбатанти можуть мати багато ліпший, більш репрезентаційний та багатший змістом журнал, якщо й інші комбатантські організації, головно Братство 1 Української Дивізії, погодились би на видавання спільного журналу. ОБВУА має в цій справі тільки одне бажання, тільки одну амбіцію: щоб дійсно постав вартісний український військово-історичний журнал, в якому були б також цікаві актуальні вісті про нові роди зброї, про збройні сили у світі, про все те, що стосується війська. Коли б удалися ці наші консолідаційні заходи на видавничому полі, то не сумніваємось, що прийде черга і на організаційну консолідацію, до якої примушує само життя.

Своїм числом українські комбатанти в Америці рівняються, а то й перевищують число 10 Артилерійського полку УГА. Але стоять далеко позаду того полку — громадською дисциплінованістю і почуттям обов'язку. Дай Боже, щоб і ми могли почути в собі той чародійний наказ, який перетворив би і нашу комбатантську громаду в сильний одностайний моноліт.

ваючи, зустрілись на Хрещатику із денікінцями, які в тому самому часі переправились через незабезпечений нами Ланцюговий міст по Дніпру. Стрілянина, метушня, дезорієнтація, даремне очікування наказів, поїздка ген. Кравса на переговори до штабу Бредова, відворот і переміна світлої перемоги у програу”. („Голос Комбатанта” ч. 39, літо 1959 р.). Однак інший автор, Сидір Ярославин у своїй книжці з 1956 року: „Визвольна Боротьба на Західньо-Українських Землях у 1918-23 роках”, підходить до обсади мостів на Дніпрі обережніше. Він пише на 56, 58, 59 сторінках таке: „Невиясненою уповні залишилась ще дотепер справа зайняття мостів на Дніпрі. Галицькі війська мали берегти Ланцюгового моста, а Запорожці — залізничного. Наддніпрянці обвинувачували галичан, що вони не зайняли призначеного для себе моста і через це денікінці вдерлися по нім до міста. Галицька версія каже, що міст цей був своєчасно зайнятий та що коли вранці надїхав денікінський кінний відділ і хотів по нім перейти до міста, а галицька застава заявила йому, що не може його пропустити, він завернув назад”. Автор згадує, що ще був, так званий, стратегічний міст, повище Києва, яким денікінці перейшли на правий берег Дніпра, обеззброїли запорожців, а потім і галицьку сторожу Ланцюгового моста. Оба автори згідні в думках щодо генерала Кравса, який попав у руки денікінського ген. Бредова і погодився вивести свої війська з Києва.

Я був тоді командантом першої чети в сотні поручника Івана Андрієвського, яка нале-

жала до другої коломийської бригади, третього галицького корпусу ген. Кравса. Як почало смеркати в суботу 30-го серпня 1919 року, восьма самбірська й друга коломийська бригади зайняли Деміївку, а сотні пор. Івана Андрієвського випало ночувати в строгім поготівлю вздовж вулиці тієї самої назви від сторони Василькова. В неділю рано коло восьмої години, вже по сніданні дістала сотня наказ відповідно прибратись, вичистити кріси і відмашерувати до Товарового Двірця, бо між 9 і 10 годиною перед полуднем зачнеться звіттам парадний марш вибраних військових частин, головними вулицями Києва і дефіляда перед Гол. От. Петлюрою. Була тої неділі чудова погода. Синє небо і гаряче золоте сонце вливали якусь силу у змучених вояків своїм теплом. Святочно вбрані київляни давно вже залягли вулиці, щоб привітати українське військо. Машеруючі військові частини з трудом просувались поміж маси народу, що обкидали їх квітами. Диванами вкриті балкони і відкриті вікна не вмщували дітей, молодь і старших, що сипали квітами, а їх кличам — „Слава Україні”, „Слава Галичанам”, „Слава Українським Січовим Стрільцям”, і тут то там „Вже воскресла Україна” . . . не було кінця.

Та не довго ми так машерували. Наспіли тривожні вістки, що другий ворог, денікінці, збирається перейти Дніпро і увійти в Київ. Десь коло 10-ї год. п. пол., я, під час маршу, дістав наказ, взяти свою чету і з двома приділеними скорострїлами якнайскоріше Подолом відійти до Ланцюгового моста, його обсадити і рішуче ним нікого ані впускати, ані випускати. Поручник Іван Андрієвський ще додав мені на відході, що на мості на Дніпрі спрямовано 40 гармат для охорони перед нападом. До мого відділу приділено вістун-кіннотчика до жвавішого передавання звітів до команди бригади. Скоро зійшовши до Дніпра ми спішили дорогою між Дніпром та високими кручами з правого боку, порослими кущами та деревами. Що тоді і опісля діялося в Києві, ми нічого ніколи не знали. Подорозі до моста, удаючи мадярів, ми розкривали деяких мадяронів, що вже служили большевикам і старалися втекти мостом на другий бік.

По обох боках мостового причілка й попри дорогу я уставив в розстрільній по вісім стріль-

ців, а перед мостом по боках скорострїли. Решта, 18 стрільців, могли відпочивати за дорогою під кручею. Команду над обсадою обняв старший десятник Микола Восвідка. На мості, яких 200 кроків від застави, виставлено стійку, що мала змінитися що півгодини. Коли обсада була вже як слід упорядкована, я вислав перший звіт кінним післанцем до бригади. Було це десь коло 11 год. перед полуднем.

Хлопці підспівували і жартували та переповідали собі все те, що хто чув або читав про Київ і Дніпро, з якого тепер не спускали очей. Так у спокою проминуло яких дві з половиною години. Коло пів до другої години по полудні залярмував заставу стійковий на мості, що показала кіннота, яка вступила на міст і поволі посувається вперед. На цім місці мушу сказати, що я і цілий мій відділ нічого ніколи про те не знали, що нам в разі небезпеки не вільно стріляти і тому ми були готові відкрити вогонь. Старший десятник дістав наказ підійти до стійкового і остерегти кінноту, щоб стала. Як кавалерія не послухає, скоро вернеться назад, бо застава відкриє вогонь.

Був це несамовитий образ. Більше як три чверті мосту заладовані кіннотою; здорові їзди з крісами через плечі, з шаблями при боці, в нових англійських уніформах, на гарних конях. Почувши пересторогу і побачивши перед собою яких 200 кроків наїжені скорострїли і розстрільну перед мостом і вздовж дороги . . . кіннота стала, як жива нерухома стіна. Ні слова ніхто не випустив із уст, тільки коні помахували головами. Певно генерал Бредов і його кавалерія не надіялись, що хтось береже міст; а як і береже хтось, то очевидно не посміє ставити опір кінноті в поході і в паніці розбіжиться, тим більше, що вже в тому часі, як потім ми довідались, якісь денікінські частини були вже в Києві. Тому кавалеристи були смертельно заскочені на цьому мості. Зухвала зарозумілість денікінської команди завела кінноту в смертельне положення і то перед „галічанамі”. Ану ж вони відкриють вогонь і трупи добровольців разом з кіннями покотяться з мосту в Дніпро.

Так без руху й духу простояла кавалерія на мості яких 10 хвилин; а потім зза Дніпра аж на міст пронеслось: „Ураа . . . ура, урааа . . .” і кіннота незручно почала розступатись на бо-

ки, пропускаючи серединою моста авто, яке теж пристануло між кіннотою і нашими стійковими. З авта висів якийсь старшина, підійшов до булавного, щось йому сказав, а цей дав мені знати, що денікінці хочуть переїхати автом на нашу сторону, щоб вияснити ситуацію. Я дав знак рукою, що можуть їхати, а до стрільців звернувся, щоб добре пильнували авто і, як буде треба, роззброїти денікінців. Як лише заїхало авто на наш бік, стрільці його миттю обступили. З авта висів високий і стрункий старшина в черкесці, у віці 55 до 60 літ і спитав мене хто є тут командиром. Коли почув, що я сам, сказав: „Я є ген. Бредов. „Хочу говорити с вашим старшим командиром. Моглі лі би ви поехать к нему со мной”. Заки я йому відповів, приказав я стрільцям відпровадити авто поза дорогу під беріг і не дозволити з нього нікому висідати*). Аж тоді я звернувся до ген. Бредова: „Пане генерале, моя служба — це безпека моста, тому ні я й ніхто з вояків не може з вами їхати. Лучше сідайте в авто, а я зголошу команді бригади і хтось звідтіль сюди приїде”. „Маладец, только бистрей!”

Якраз тоді надїхав з бригади післанець і я передав йому звіт про Бредова і наказав якнайскорше бігти до бригади. Десь по двадцятьох хвилинах причвалав на коні отаман Виметаль, командант бригади, якому я ще раз все докладно розповів. Коли отаман Виметаль віддав свого коня в руки бригадного післанця і потім зблизився до авта, висів з нього ген. Бредов і салютуючи представився та відразу попросив отамана Виметалья сісти з ним в авто і їхати, мовляв, до ген. Кравса на переговори. Отаман Виметаль так і вчинив і авто відїхало. Бредов і його прибічники відістались з пастки, в яку впахали нашого старшину, як опісля виявилось. Я так був зайнятий „гістьми в авті”, що навіть не звернув увагу, коли денікінська кіннота щезла з моста. Певно думала, що Бредова придержали.

Оце і є вся історія нашої обсади Ланцюгового моста на Дніпрі. Галичани його обсадили, оборонили і задержали навіть ген. Бредова з його прибічниками. Застава думала, що отаман Виметаль разом з стрільцями запровадять

їх до корпусної команди, а не ген. Бредов отамана Виметалья до свого штабу. Я гадав, що Іван Андрієвський і Євген Яворівський все це вже давно „зафіксували”, а показується, що про цю всю історію з Бредовим ніхто не знає.

Чи можемо сьогодні дивуватися, що ми втекли з Києва по несповна 24-х годинах. Чи може ще бути гірше свідоцтво нашої нерішучості й наївності?! Мої думки від тої історичної хвили не змінились дотепер, що ворога треба бити всюди і всіми способами, де тільки він покажеться, бо джентельменство під час війни не має місця. Отаманові Виметалеві мабуть заїмпонувала генеральська постава Бредова і він дався легко перехитрити. Легковірність, нерішучість і наша психічна м'яккість довели до втрати Києва і до прогри перед тим і потім.

А що сталося з залогою моста? — питає мене. Коли отаман Виметаль довго не вертався до бригади, всім стало ясно, що його придержав Бредов і тому я коло мосту аж до вечора не дістав ніякого наказу. Аж як почало темніти, а Дніпро почав вбиратися в сірі тумани, прибіг післанець з бригади, щоб ми якнайскорше залишили міст і відійшли поза Київ в сторону Василькова.

Я переповів те, що бачив і що чув, і що до тепер добре пам'ятаю. Ланцюговий міст був добре обсаджений і ним денікінці не вдерлись до Києва і не обеззброїли нашої обсади. Обсада сама покинула вечором міст, бо дістала такий наказ. І перед тим, заки ми обсадили той міст, денікінські частини не могли перейти ним, бо ще на наших очах втікали на той бік большевицькі недобитки. І цивільні київляни говорили нам, що тим мостом тільки втікали на лівий берег Дніпра, а до Києва ніхто не пробрався.

Сиракюзи, 22 листопада 1959

М. ВИКРИКАЧ КРАВЕЦЬ,

ШИЄ НА ЗАМОВЛЕННЯ І МАЄ ГОТОВІ
УБРАННЯ ТА ПЛАЦІ

2331 Brown Street Philadelphia 30, Pa.
STevenson 2-0945

*) В авті були ще старшина водій і два прибічники ген. Бредова.

Аркадій Валійський
ген. штабу полк.

ДО ДИСКУСІЇ ПРО КИЇВСЬКУ ТРАГЕДІЮ З 31 СЕРПНЯ 1919 Р.

Col. Arcady Valiysky: AN ADDITION TO THE DISCUSSION OF THE KIEV TRAGEDY
OF AUGUST 1919

Former colonel of the Ukrainian Army presents additional comments to the discussion of reasons for the evacuation of the Ukrainian Armies from

Kiev when the Army of Denikin was entering the city, and defends his position which was published in the previous issue of this magazine.

На мою статтю у 2-му числі „Голос Комбатанта” п. н. „Похід з'єднаних Українських Армій на Київ в світлі історичної правди”, появилася аж 2 відгуки: у 3-му числі „Г. К.” д-ра С. Ріпецького й у 6-му — д-ра І. Подюка. Д-р С. Ріпецький у своїй статті цитує іншу директиву Штабу Головного Отамана, ніж я подавав, а саме, що на випадок зустрічі Армії з частинами армії Денікіна, треба „безумовно” не вдаватися у ворожу акцію. Я в своїй відповіді прийму за підставу директиву, яку зачитував д-р С. Ріпецький. Якщо команда центральної групи хотіла стисло триматися повищої директиви, то нормально повинна була видати наказ підлеглим собі частинам не вдаватися у ворожу акцію при зустрічі з денікінцями. Такого наказу не було видано, що стверджує д-р І. Подюк у своїй статті „Охорона мостів у Києві”. Його відділ з 2-ма кулеметами, що охороняв т. зв. Ланцюговий міст на Дніпрі, не мав заборони стріляти і, у випадку форсування денікінцями мосту, був готовий відкрити вогонь. Також відділ, що забезпечував Міську Думу, був цілком готовий до боєвої акції. Не може бути так, що одним частинам війська було вільно вживати зброю, а другим — ні. Отже, директива Штабу Головного Отамана, яку так боронить д-р С. Ріпецький, фактично не була виконана.

Безумовно, ця неfortunна директива вийшла зі Штабу Г. О. тому, що уряд УНР до останньої хвилини вірив у можливість порозуміння з Денікіним. Неfortunною була ця директива в тому, що вона нічого не говорила про те, що треба було робити у випадку, коли ворог заатакує нашу армію? Поза тим команда Центральної групи прекрасно знала, що ди-

ректива — це не стислий наказ. Кожна директива може бути змінена підлеглим начальником у випадку наглої зміни ситуації, як це сталося власне у Києві 31.VIII.1919 р., або у випадку браку зв'язку зі штабом, який цю директиву видав.

Коли денікінці заатакували наше військо у Києві, ген. В. Сальський запропонував ген. А. Кравсові викинути силою денікінців, на що останній рішуче заявив, що вважає це за неможливе. (І. Мазепа: „Україна в огні й бурі революції”, кн. 11 стор. 68). Думаю, що ген. В. Сальський, пропонуючи це, дуже добре знав про директиву Штабу Г. О. і був не менш дисциплінований, ніж ген. А. Кравс. Крім того, якщо ген. А. Кравс боявся брати на себе відповідальність, то повинен був звернутися за новим наказом до Штабу Г. О., з яким зв'язок нормально функціонував, однак цього не зробив. Можливо, що ген. А. Кравс і звертався до когось по нові директиви, але в кожному разі не до Штабу Г. О. Далі д-р С. Ріпецький пояснює, що директиви Штабу Г. О. ніякий відповідальний командир не міг на власну руку, самовільно, змінити. Відомо, що Команда Центральної групи мала наказ здобути Київ, а тим самим і втримати його, але не мала наказу про відворот з Києва і залишення його Денікінові. А саме такий наказ видав ген. А. Кравс 1 вересня 1919 р. на власну руку. (Літопис Укр. Революції, п. А. Доценко, стор. 155). Отже, чи міг „відповідальний начальник” самовільно змінити наказ Штабу Г. О.? Крім того, чи міг „відповідальний командир”, без уповноваження Штабу Г. О., підписувати ганебну капітуляцію у ген. Бредова? (І. Мазепа, стор. 70). Тому вирінає питання, чому ген. А.

Кравс не міг змінити директиви Штабу Г. О. „викинути силою денікінців з Києва”, але в двох дальших випадках, без порозуміння зі Штабом Г. О., діяв самовільно. Взагалі ж поведення ген. А. Кравса викликало обурення так серед наддніпрянців, як і серед галичан.

Після Київської трагедії, Головний Отаман виїхав на фронт, де застав повну дезорганізацію і 6 вересня 1919 р. вислав до Штабу Г. О. і уряду У. Н. Р. розпачливу телеграму, якою вимагав доручити керування київським відтинком ген. Сальському, а над розпорядженням ген. А. Кравса призначити слідство (І. Мазепа, стор. 74). Отже, коли в ці трагічні години 31 серпня 1919 р. команда Центральної групи не виявила належної ініціативи і рішучості та політично-стратегічної орієнтації, про що я згадував у своїй статті („Г. К.”, ч. 2), то у світлі наведених фактів, особливо самовільного наказу капітуляції без порозуміння зі Штабом Г. О., можна говорити також про брак субординації.

Д-р І. Подюк у своїй статті „Охорона мостів у Києві” стверджує, що Ланцюговий міст був обсаджений його відділом о год. 11-й 31 серпня. З цього виникає, що цілу ніч з 30 на 31 і 31 до години 11, міст не був забезпечений, а тим часом денікінці вже давно були у Києві на Печерську.

Перебуваючий тепер у Нью Йорку проф. Л. Чикаленко, що був тоді членом Київської Міської Думи твердить, що він разом з Головою Думи Рябцевим о год. між 10 та 11 перед пол. 31. серпня був делегований на Печерськ, щоб зорієнтуватися в ситуації. На Печерську ця делегація вже застала багато денікінського війська і штаби окремих частин. Вони побували в Штабі полковника Стесселя, де остаточно вияснилось, що цілий Печерськ опанований денікінцями. Між інш., у цьому штабі делегація зустріла сотника Української Галицької Армії Стадника, який там інтервенював у справі повернення йому коня, що забрали у нього денікінські вояки. Отже з цього виходить, що Ланцюговим мостом денікінці перейшли ще задовго до обсадження його відділом д-ра І. Подюка. Рівнож І. Мазепа у своїй книжці „Україна в огні і бурі революції” зазначає, що Ланцюговий міст був сфорсований денікінцями коло 7-ої години ранку 31. серпня без жад-

ТРАГІЧНІ ТРАВНЕВІ РОКОВИНИ

Від 25 травня 1926 року, відколи на вулиці Парижу згинув з руки большевицького агента Голова Директорії і Головний Отаман Військ Української Народньої Республіки Симон Петлюра, цю дату щорічно відзначають українці у вільному світі, як один із межових стовпів на шляху визвольної боротьби України. За минулих 34 роки ця дата ні трохи не втратила свого символічного значення: як доказ невмірущості ідеї української державної самостійності, за яку заплатив своїм життям наймаркантніший носій, реалізатор і репрезентант тієї ідеї — Симон Петлюра. Його вбили вороги України, думаючи, що вбивши особу — вб'ють ідею. Замість того — вони причинились своїм злочинним ділом до поглиблення культу Симона Петлюри, як славетного вождя у збройній боротьбі України за своє визволення.

В 12 років пізніше, теж на чужині, в Роттердамі, і теж в місяці травні, 23 травня 1938, згинув від большевицької годинникової бомби вірний полководець Головного Отамана, славний командир корпусу славних Січових Стрільців полковник **Евген Коновалець**.

Далі, д-р І. Подюк у своїй статті покликається ще на одного автора, Сидора Ярославина, який у своїй праці згадує про стратегічний міст вище Києва, що ним, ніби, перейшли денікінці. Однак це не є правдоподібне, бо коли б денікінці сфорсували були стратегічний міст, то були б увійшли до Києва через Подол. На Печерську вони ж могли з'явитися тільки через міст Ланцюговий. Але припустимо, що денікінці сфорсували стратегічний міст, то так само завинила команда Центральної групи, яка, знаючи про існування стратегічного моста, задалегідь його не забезпечила.

Про те, що команді Центральної групи забракло рішучості, згадує рівно ж і д-р І. Подюк, який пише: „Чи може бути гірше свідомство нашої нерішучості і наївності? Легковажність, нерішучість і наша психічна м'якість довели до втрати Києва”.

Крім історичних документів живе ще, слава Богу, багато живих учасників тих сумних двох днів у Києві, які стверджують розгубленість і нерішучість команди Центральної групи.

З В І Д О М Л Е Н Н Я

інж. І. Поритка, як заступника голови Гол. Управи,
на 6-ий З'їзд Делегатів ОБВУА
за час від березня 1958 до квітня 1960 року

Недавно минуло 10 років праці ОБВУА. Основуючий З'їзд відбувся 9 жовтня 1949 року, — було на ньому 137 делегатів. 2-ий Делегатський З'їзд у 1951 році мав уже 12 Відділів і 350 членів. 3-ій Делегатський З'їзд 7 березня 1953 року, виявив зріст членів до 750. Тоді перейшла зміна статуту — допущення правних членів — з уповноваженням організаційного пов'язання з ОБВУА інших комбатантських організацій в ЗДА.

Організація ОБВУА згідно з статутом є двоступнева — Централь і Відділи. Прийнятий план праці на 5-ім З'їзді Делегатів розподілено поміж окремі референтури. Історично-наукова референтура в звітуючій часі не діяла, зате наші побратими Зенон Стефанів, ред. Іван Кедрин і д-р М. Стахів були активними в Історично-Військовій Інституті при НТШ.

Організаційна референтура: на чолі з інж. Макарем Каплістим втримувала зв'язки з Відділами. У звітному часі основано Відділи в Аллентавні і Нью Гейвені. Приступило теж до нас Об'єднання кол. вояків УПА.

Відділи ОБВУА діють у 16-ох місцевостях, а то:

Філадельфія, Па., — 182 члени, голова: д-р Антін Княжинський, Шикаго, Іл., — 151 чл., гол.: полк. Віктор Дяченко, Нью Йорк, Н. Й., — 102 чл., гол.: д-р Іван Козак, Ньюарк, Н. Дж., — 46 чл., гол.: Мирон Стебельський, Рочестер, Н. Й., — 46 чл., гол.: Дмитро Хоптяк, Нью Гейвен, Конн., — 35 чл., гол.: сот. О. Козловський, Дітройт, Міш., — 33 чл., гол.: інж. Л. Золунський Де Колумна, Клівленд, Огайо, — 32 чл., гол.: інж. Михайло Хроновят, Валтімор, Мер., — 32 чл., гол.: майор Павло Калиновський, Лос Енджелес, Кал., — 32 чл., гол.: інж. Леонід Романюк, Честер, Па., — 27 чл., гол.: Йосиф Сарахман, Ютика, Н. Й., — 24 чл., гол.: Михайло Літинський, Боффало, Н. Й., — 24 чл., гол.: полк. Володимир Герасименко, Амстердам, Н. Й., — 9 чл., гол.: Симеон Гнатківський, Гренд Репідс, Міш., — 5 чл., гол.: Микола Отриско-Арсський. Разом 802 члени. При Головної Управі є 14 членів, що становить загальне число членів — 816.

З отриманих звідомлень Відділів виходить, що поза внутрішньою діяльністю, Відділи всюди на місцях брали і далі живу участь в громадському житті, як члени УККА і ЗУАДК-у, а зокрема в усіх загальних українських імпрезах чи маніфестаціях, а зокрема таких, що зв'язані з державними чи військовими роковинами. У Відділах відбуто 157 місячних сходів, виголошено доповідей чи рефератів — 86.

ОБВУА тісно співпрацювало з Відділами УКК на місцях, зате не мало свого представника в центральній УКК. Між ОБВУА і ЗУАДК існують якнайкращі взаємини, хоч би тому, що об'єднує їх особа того самого президента.

Культурно-освітній референт і Видавничо-архівальна Комісія з'ясують культурно-видавничу ділянку праці. Господарський референт дбав про приміщення на засідання Гол. Управи, комісій і окремих референтур,

ЖІНОЧА СЕКЦІЯ ВІДДІЛУ ОБВУА В ФІЛАДЕЛФІ
Перший ряд — від ліва, пані: Ніна Матвійів, Тамара Омелюсік, голова, Марія Вовк-Урбан, Леся Гонта. Другий ряд: Марія Величко, Марія Неш, Олена Дяченко, Наталя Гонта.

як теж і далі виготовляв для новоприйнятих членів членські виказки і організаційні відзнаки.

Аналізуючи звідомлення Головної Управи ОБВУА за звітний час, стверджуємо, що багато з запланованого виконано, але були і недомагання.

1. Осяги наші в допоміжній акції Українським Воєним Інвалідам і немічним кол. українським воякам більші, як ми могли навіть сподіватися. Збіркова і розподільча системи доцільно вже налаштані.

2. Доведення до постійного видавання комбатантського квартальника це світлий успіх ОБВУА за останній період, тепер йде далі про те, щоб його зберегти й утривалити, а це зможемо досягнути тільки збірними зусиллями всього членства, згуртованого в ОБВУА.

3. Проблема консолідації українських комбатантських організацій залишається надалі нерозв'язаною. Існують позначки, що вона таки наближається до розв'язки, бо в масі кол. вояків та в частині проводу комбатантських організацій і то в усіх кол. військових формаціях і часу відчувається сильне почуття єдності, а тільки деяким одиницям залежить ще на удержанні розподілу та існуванні окремих організацій, здебільша з благих причин, часто з особистих чи групових амбіцій.

4. Звернувши увагу на недотягнення в праці ОБВУА стверджуємо, що в нашій організації видне те саме явище, що характеристичне для всього життя української громади в ЗДА: занепад внутрішньої дисципліни й брак почуття обов'язку виконувати точно свої зобов'язання (теж і грошові) супроти своєї організації.

Виконуючи постанови обов'язуючого статуту та постанов З'їзду Делегатів, Головна Управа намагалася в звітному часі виконати свої завдання якнайкраще відповідно до своїх сил, вміння та спроможностей.

6-ий ЗАГАЛЬНИЙ З'ЇЗД ДЕЛЕГАТИВ ОБВУА 23-го квітня 1960 року

6-ий З'їзд Делегатів Об'єднання б. Вояків-українців в Америці (ОБВУА), що відбувся 23 квітня 1960 р. у домівці ЗУАДК-ту у Філадельфії при 7-ій вул. ч. 866 Північ, почався о год. 11-ій перед пол. (Денний порядок був поданий в попередньому числі „Г. К.“). Ствердивши належне кворум, президент ОБВУА, д-р Володимир Галан відкрив З'їзд і привітав прийвних. Називаючи Тих, які в міжчасі відійшли у вічність, згадав м. ін. прізвища ген. Олександра Грекова, капітана

фльоти Святослава Шрамченка, ген.-хор. Костя Смовського, д-ра Юліяна Налисника й ін. Згадав теж про смерть пань Ольги Петлюри і дружини прийвного на З'їзді ген.-штабу полк. А. Валійського, Марії Валійської.

На внесок інж. Івана Поритка обрано Президію в такому складі: голова — Дмитро Галичин, заступники д-р Степан Ріпецький і полк. Тимофій Шкарупа (просив звільнити його), секретарі — інж. Макар Каплис-

УЧАСНИКИ 6-го З'ЇЗДУ ДЕЛЕГАТИВ ОБВУА

Перший ряд — сидять від ліва: д-р М. Рибак, полк. В. Герасименко, сот. Я. Фартушний, інж. М. Каплистий, д-р В. Галан, Дм. Галичин, полк. А. Валійський, інж. І. Черник, д-р І. Козак, інж. І. Остапак. Другий ряд — стоять від ліва: І. Великанович, М. Вайда, д-р О. Утриско, Е. Рудий, П. Журжа, полк. Т. Шкарупа, Ів. Поритко, З. Стефанів, Ів. Кедрин-Рудницький, майор П. Каплистий, д-р А. Княжинський, сот. І. Мирошніченко, О. Тртяк, О. Семчук, М. Кривоуск, д-р С. Ріпецький. Третій ряд: сот. Д. Лимаренко, шполк. Ю. Лопатинський, П. Гарасимович, А. Дітківський, М. Алексевич, М. Прасіцький, І. Винник, В. Антоняк, А. Малиняк, Й. Вишневецький, дир. П. Постолюк, М. Дем'ячук.

тий і Іван Черник. До Почесної Президії вибрано — ген. шт. полк. А. Валійського й полк. М. Омелосіка. Після того обрано такі Комісії: До Верифікаційної увійшли: д-р О. Утриско і Михайло Савчин; до Резолюційної — ред. Іван Кедрин-Рудницький, Зенон Стефанів і Петро Постолюк; до Номінаційної — І. Кедрин-Рудницький, майор П. Калиновський, д-р І. Утриско, П. Гарасимович і І. Поритко. Всі три листи прийнято одноголосно.

Першим звітодавцем був д-р Вол. Галан.

Інж. Іван Поритко склав звіт з діяльності Секретаріату та з праці Суспільної Служби Комбатантів (подано в цьому числі окремо). Касовий звіт склав головний скарбник Іоахим Вишневецький — по лінії його інформаційної статті з 5-го ч. „Г. К.“ Про „Голос Комбатанта” звітував ред. Іван Кедрин-Рудницький (редакційно-видавника сторінка) і дир. Петро Постолюк (касово-фінансова частина). З черги виголошено привіти: д-р С. Ріпецький від Братства Українських Січових Стрільців, шполк. Юрій Лопатинський від Об'єднання кол. вояків УПА і Михайло Хись від Братства кол. вояків 1 Української Дивізії УНА. Відчитано листовний привіт від голови Головної Управи Братства кол. вояків 1 Української Дивізії УНА, д-ра Любомира Ортинського (тексти всіх привітів наводимо окремо). Голова Контрольної Комісії, д-р М. Рибак, відчитав звіт з останньої переведеної контролі діловодства і каси Суспільної Служби Комбатантів ще з 25 серпня 1959 року, а з діловодства і каси Головної Управи по кінець звітного часу звітував п. Тритяк. Голова Головного Суду чести Дм. Галичін повідомив, що в звітному часі не було ніякої справи до розгляду, аж саме в останньому часі вплинули дві, що є ще в стадії покладження. На внесок М. Савчина від Верифікаційної комісії прийнято без змін протокол 5-го З'їзду Делегатів з 15 березня 1958 р.

В дискусії забирали слово (за чергою) — д-р Іван Козак (Нью Йорк), інж. М. Ліщинський, І. Кедрин, полк. Т. Шкарупа (з Клівленду), А. Малаяк (з Лос Анджелес), сотн. І. Мирошниченко (Нью Йорк), І. Черник (Філадельфія), полк. Барвінський (Нью Йорк), сотн. Я. Фартушний (Нью Йорк), Й. Вишневецький, д-р А. Княжинський (Філадельфія), д-р С. Ріпецький (Нью Йорк), З. Стефанів (Ньюарк), М. Вайда (Філадельфія), М. Каплистий (Філадельфія), Алексевич (Філадельфія), полк. Герасименко, В. Антоняк, П. Гарасимович, М. Алексевич.

В дискусії заторкувано такі справи, як Суспільної Служби і збірки на інвалідів, консолідації на комбатантському фронті, „Голосу Комбатанта”, потребу тіснішого зв'язку Головної Управи з Відділами, потребу частішого звітування Суспільної Служби, конечности обіжників-інструкцій в таких справах як, напр., членських вкладок від хворих членів і т. п., питання постійного платного сдужбовика-побратима для поладжування справ Суспільної Служби і Секретаріату Головної Управи, грошових впливів від Відділів до Головної Управи, конечности скріплення дисципліни Відділів у відношенні до Головної Управи, справу заморожених грошей у нерозпроданій книжці видання ОБВУА „Перша совєтська республіка”, справу ула-

джування імпрез Відділами, можливости організування за прикладом філадельфійського Відділу окремих Жіночих Секцій. Окрему дискусію викликали справи — музейних і архівних збірок, побудови пам'ятника Борцям за Волно на терені Робітничої оселі в Глен Спей, однастайних хрестів на могилах померлих членів в ЗДА, Воєнного Хреста і застережень в цій справі Братства Січових Стрільців, друкованих в „Америці” споминів д-ра Лонгіна Цегельського, організації варстатів праці та можливости організації військової школи.

У зв'язку з дискусією над проблемою консолідації на комбатантському терені і пресового органу ОБВУА — предсідник З'їзду Дмитро Галичін і президент ОБВУА д-р Галан ствердили, що ОБВУА є згідно з своїм статутом організацією понадпартійною та що цієї лінії тримається і „Голос Комбатанта”. Ніхто з офіційних представників інших комбатантських організацій не закидав ніколи партійництва ОБВУА, яке ставиться з найбільшою толеранцією до особистих переконань кожного з своїх членів та назверх не підтримує ніякої одної партії чи групи. Необхідність злуки всіх комбатантських організацій є диктована якраз спільною державницькою рацією всіх українців та, зокрема, всіх колишніх вояків.

У зв'язку з голосами про потребу кращого листовного зв'язку Суспільної Служби Комбатантів і Секретаріату ОБВУА д-р В. Галан пояснює, що Суспільну Службу розбудував ЗУАДК і тому її адміністрація нічого не коштувала, бо всю роботу виконували урядовці ЗУАДК-гу. Із зменшенням персоналу ЗУАДК-гу прийшли й труднощі для поточної праці Головної Управи ОБВУА. В дальшій дискусії говорено про конечність зарадити лихові. Якщо всі Відділи ОБВУА виконували б свою грошову повинність супроти Головної Управи, то можна дати скромну заплату окремому урядовцеві та „Голосу Комбатанта” мав би забезпечене існування. Доля „Голосу Комбатанта” була б забезпечена також тоді, коли б всі члени ОБВУА передплачували й оо і платили точно невеличку передплату. Була мова про підвищення членського внеску та про окреме оподаткування членів, але ці голоси не знайшли підтримки більшости. Зате перейшов внесок д-ра В. Галана, щоб „Уповажнити Головну Управу і Суспільну Службу Комбатантів відчисляти найвище до 10% від усіх впливів на необхідні видатки”.

Ширшу дискусію викликала справа музейних і архівальних збірок. Говорено про співпрацю з Військово-історичним Інститутом при НТШ, про зосередження в одному музеї пам'яток чи про існування музейно-архівальних збірок в різних центрах української громади в ЗДА задля знайомлення з ними місцевої української молоді, — згадувано теж про Музей в Шикаго. Прийнято в цій справі внесок, щоб передати цю справу на розгляд Головної Управі, яка повинна порозумітись з заінтересованими установами й організаціями.

Після ширшої дискусії всі висловились за тим, щоб довести до однастайнення надмогильних пам'ятників, хіба, що рідня померлих комбатантів бажає власним коштом ставити пам'ятник. Рішено теж стриматись з відісланням анкет про Воєнний Хрест до часу вияс-

РЕЗОЛЮЦІЇ
6-го З'їзду ДЕЛЕГАТИВ ОБВУА
23 квітня 1960 р.

1. 6-ий З'їзд Делегатів ОБВУА, зібраний 23 квітня 1960 р. у Філадельфії, Па., підтверджує становище цієї центральної української комбатантської організації у вільному світі, що вона його безперервно займала і займає у відношенні до змагань українського народу відзискати свою власну ні від кого незалежну самостійну державу. Делегатський З'їзд підкреслює невгнутий гін українського народу до своєї політично-державної незалежності, що в змінених обставинах під совєтським режимом приймає змінені форми, залишаючись по суті продовженням давнішої боротьби за самостійність. Делегатський З'їзд ОБВУА, що за одну з головних цілей свого існування має плекати культ збройної боротьби і визвольницької традиції, схилиє голови перед усіма тими, які в цій боротьбі поклали своє життя.

2. 6-ий Делегатський З'їзд стверджує, що головним актуальним завданням ОБВУА є продовжувати старання за консолідацію всіх існуючих у вільному світі українських комбатантських організацій. Тому він вітає факт приступлення до ОБВУА в характері правного члена Об'єднання кол. воєнків УПА і закликає членів тієї організації вступати до ОБВУА також індивідуально. Делегатський З'їзд поручає продовжувати переговори з іншими комбатантськими організаціями, в першу чергу з Братством кол. воєнків І Української Дивізії УНА в справі об'єднання. Делегатський З'їзд поручає об'єднання комбатантських організацій для створення спільного репрезентативного військово-історичного журналу, який став би найсильнішою духовою ланкою для колишніх воєнків-українців усіх формацій на понадпартійній і виключно лиш державницькій основі. Делегатський З'їзд закликає тих колишніх воєнків-українців, які не належать до ніякої комбатант-

(Кінець Звіту зі стор. 10-ої)

нення непорозуміння щодо розпорядження в цій справі ген. Вовка, приєднавшись до становища, що його зайняло Братство Українських Січових Стрільців. До відповідної Комісії для розгляду внесків на Воєнний Хрест обрано п.п. Капличого, Лимаренка і д-ра Рибачка. У справі споминів д-ра Л. Цегельського рішено після дискусії, що відповідь дадуть чинники, покликані до цього Братством УСС-ів.

Рішено вислати привіти почесним членам ОБВУА — генералові Олександрові Загородському і отаманові д-рові Никифорові Гірянкові.

Після ухвалення абсолютної уступаючої Головної Управи з висловленням їй подяки за її діяльність — обрано на внесок Комісії Матки одноголосно нову Управу. (Подасмо на 1-ій сторінці).

У полудневій перерві Делегатського З'їзду відбулась в домівці ЗУАДК-ту спільна перекуска. Після закінчення З'їзду о год. 6-ій по пол. відспіванням Національного Гімну відбулась за спільним столом вечеря, уладжена Панаями з Жіночої Секції філадельфійського Відділу ОБВУА.

ської організації, щоб вони включилися в організоване життя української комбатантської громади.

3. 6-ий Делегатський З'їзд окрему увагу приклав до справи журналу нашої організації, „Голосу Комбатанта”, та — визнаючи його видання великим осягом, що його треба зберегти і надалі — накладає обов'язок на все членство ОБВУА передплачувати „Голос Комбатанта”, регулярно вплачувати невеличку передплату та поширювати цей журнал також поза членством.

4. Делегатський З'їзд підтримує конструктивну працю Суспільної Служби Комбатантів, що є виявом солідарності існуючих українських комбатантських організацій в ділі несення допомоги потерпілим у війні побратимам. Делегатський З'їзд закликає ціле українське громадянство до посилення своєї жертвенності на українських інвалідів.

5. Делегатський З'їзд поручає новій Головній Управі перегорити справу військового музею і архіву з існуючими в Америці науковими установами, що займаються справами музейництва і архівів.

~~~~~
ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ
ЗА 1953—1959 РОКИ

Рік	ОБВУА	Б-во к В ІУД УНА	Разом
1953	6.115.38	2.085.00	8.200.38
1954	5.285.84	3.117.42	8.403.26
1955	7.006.04	2.601.15	9.607.19
1956	5.946.43	3.316.75	9.263.18
1957	6.009.83	3.973.93	9.983.76
1958	6.970.00	3.443.34	10.413.34
1959	8.085.24	3.500.00	11.585.35
Разом	45.418.76	22.037.59	67.456.35
	Уділено допомоги		52.038.63
	Збіркові витрати		987.25
	Сальдо каси		14.430.47

Виказ Листопадової збірки по Відділах за 1959 рік

Нью Йорк	1.195.07
Філадельфія	1.193.89
Честер	395.00
Шикаго	388.50
Клівленд	346.60
Ньюарк	318.50
Рочестер	290.54
Дітройт	160.00
Лос Енджелес	94.75
Амстердам	81.00
Балтімор	78.00
Гренд Репідс	75.00
Ютика	62.50
Вофало	53.75
Бостон	35.00
Нью Гейвен	34.00
Алентавн	28.00
	4.830.10
Головна Управа	1.390.31
Безпосередньо ССК	1.865.83
Р а з о м	8.086.24

І. Цапко,

Полк. Армії У. Н. Р.

ПЕРЕМОЖНИЙ БІЙ ПІД ТЕРЕБОВЛЕЮ 17-го ВЕРЕСНЯ 1920 РОКУ

Col. Ivan Sapko: THE VICTORY AT TEREBOVLA ON SEPTEMBER 17, 1920

Former colonel of the Ukrainian Army reports on the events of the Battle of Terebovla of September 17, 1920, when the Army of UNR, allied with the Polish Army by the treaty of Otaman

Petlura with Marshal Pilsudsky, defeated the bolshevik forces which were attacking the Polish-Ukrainian troops on the Southern flank of the front.

Бій під Теробовлею 17-го вересня 1920 року, який провадив 4 кін. Ніженський полк, як рівнож і бої інших з'єднань були наслідком широко закровного Українським Вищим Командуванням пляну. Дієва Армія У. Н. Р. мала стратегічне завдання, перейшовши р. Дністер, заатакувати большевицькі сили, знищити спротив, очистити терен, відкидаючи ворога до р. Збруч.

В травні місяці 1920 року, вже за співпраці Дієвої Армії з польською армією, згідно з наказом Дієвої Армії Української Народної Республіки приступлено до формування Окремої Кінної Дивізії. На Командира ОКД був призначений генерал-хорунжий Іван Омелянович-Павленко, а на виконного обов'язків Начальника Штабу дивізії дістав призначення автор цього нарису. Пізніше становище Начальника Штабу ОКД зайняв сотник (вкінці 1920 року — підполковник) П. Силенко-Кравець.

До складу Окремої Кінної Дивізії увійшли такі частини: полки — 1-й кінний Лубенський ім. Максима Залізняка, 2-й кінний Запорозький, 3-й кінний Чигиринський та кінний полк Чорних Запорозців.

З кінцем м-ця серпня 1920 року, кінний полк Чорних Запорозців був відряджений до своєї 1-ої пішої Запорозької дивізії, при якій цей полк перебував постійно.

З Окремої Кінної Дивізії був Окремий кінний курінь ім. Івана Сірка, який переформувавшись, доповнивши свій склад вояцький як і стан коней, був переіменований та зарахований до складу ОКД, як 4-й кінний Ніженський ім. Кошового Отамана Івана Сірка полк. Дня 13-го вересня 1920 року, в Єзуполі, командир

ОКД представив командантові генералові-полк. Михайлові Омеляновичу-Павленкові 4-й кінний Ніженський полк до перегляду.

Після перегляду, Командарм висловив подяку всім начальникам, старшинам, підстаршинам і козакам, за справність полку. Так вступив до ладу наймолодший полк української кінноти.

Треба згадати, чому Окрема Кінна Дивізія мала за порівнююче недовге її боєве життя, стільки успіхів на полі бою та блискучих перемог над ворогом. В першу чергу тут грали ролю — особистість вищого начальника, мужність і відданість національній ідеї, знання й досвід воєнної штуки, що в деякій мірі було

ідеалом решти командирів, як теж послух і хоробрість та самопосягта вояцької маси.

Отож, в ніч з 14 на 15 вересня 1920 року, згідно з наказом Штабу Дієвої Армії, Окрема Кінна Дивізія під командою видатного кіннотчика, генерала-хорунжого Івана Омеляновича-Павленка, в складі полків — 1-го кінного Лубенського ім. Максима Залізняка, 2-го кінного Запорозького, 3-го кінного Чигиринського, 4-го кінного Ніженського ім. Кошового Отамана Івана Сірка та Кінно-гірського гарматного дивізіону, сфорсувала р. Дністер біля Єзуполя, заатакувала ворога на східньому березі та при співдії інших частин Армії У. Н. Р., розбила большевицькі сили, що мала перед собою, з бою взяла с. Товстобаби, де стояв штаб дивізії червоних.

Між іншим, коло Товстобаб, в загальній операції ОКД, 4-й кінний полк вийшов правіше Товстобаб, обійшовши ліве крило большевиків, відкрив вогонь з кулеметів по розташуванню ворога. Командир полку полк. Р. Корчунів повів полк в атаку на большевицькі резерви й здобув запілля, нищучи й захоплюючи чисельних полонених, що теж спричинилося в певній мірі до повного бойового успіху ОКД на цьому відтинкові бойових дій.

Першим завданням нашої кінноти було, не даючи ворогові передишки, розвивати дальший наступ та розгортати вже осгнений успіх, рішучими ударами нищити спротив червоних й переслідуючи їх — прямувати на лінію р. Збруч.

Ще ввечора 16-го та вночі на 17-го вересня, ворожі сили, прикриваючись невеликими відділами, встигли спішно відійти на лінію Теревовлі. Згідно з одержаними Штабом ОКД (Окрема Кінна Дивізія) відомостями, у Теревовлі перебувала 41-а піша совєтська дивізія (та деякі інші большевицькі загони, — які саме, не було вияснено), а шляхами, що йшли ліворуч від м. Теревовлі, теж в напрямку на Скалат при Збручі, відступали вже пошарпані нашою кіннотою частини з обозами 8-ї кінної совєтської дивізії „Червоного козацтва”.

Дня 17-го вересня, вранці, частина ОКД в складі 3-го та 4-го кінних полків, дістала наказ ген. Івана Омеляновича-Павленка — форсованим маршем рушити на Теревовлю. Ці полки, провадячи безпереривні бої від 14-го верес-

ня, пройшли понад 70 кілометрів і тепер о 2-й годині пополудні 17-го вересня, познімавши застави ворожої охорони під Манастириськами, підходили до підступів м. Теревовлі, шляхом, що вів через балку далі на гору, покриту лісом, за яким і лежить це місто.

В марші між Манастириськами та Теревовлею, стався хоч і звичайний (в ті часи), але всеж досить цікавий епізод, що розвеселив козацтво. Зауважено, що десь за пів кілометра зпереду наших головних сил, бічною дорогою з правого боку, на головний шлях вискочила тачанка з двома особами й щосили понеслася в напрямку Теревовлі. Надіслали бажаючих її зловити. Коли наші козаки вже доганяли цю тачанку, то на якомусь закруті чи бугрі вона підскочила, з неї хтось випав та кинувся рачкувати по стерні між копицями збіжжя й врешті заліз під одну з них. При щирому реготі, цього „товариша” як щура, витягли звідтам за ноги. Був то большевицький комісар, що вже поназбирав „контрибуцій”. Мав він на собі шкіряну торбу повну грошей, було й золото, але... запізнився втікати. Піймали також і його візника.

Вислані розвідчі, бойові роз'їзди під командою підхорунжого Вергельця й поручника Золотаревського дійшли до самого м. Теревовлі й донесли, що в місті є велике скупчення ворожого війська і у віддалі чути рух якоїсь кінноти по брукованому шляху, що йде з міста через ліси, в напрямку на Ілавче.

Першим рушив на Теревовлю 4-й кінний полк маючи в авангарді 2 сотню. Непомітно для ворога полк підійшов на висоти-горби, вкриті густо деревами, що оточують Теревовлю. З огляду на надзвичайну ситуацію, командир полку, полк. Корчунів, по короткій нараді зо старшинами, вирішив заатакувати ворога в самому місті. В резерві на певній віддалі йшов 3-й кінний полк. Полкова кулеметна сотня (12 кулеметів „Максима”) дістала наказ зайняти вигідні позиції для вогню, щоб на умовлений знак, коли полк кинеться до бою, взяти понад головами кінноти під обстріл місто, а головне зосередити вогонь на головний шлях. Одержавши бойовий наказ, кожний старшина поправив пістоль та шаблю на поясі, оглянув справність своїх підлеглих, а да-

лі, як і в сивій давнині бувало... з Богом, за праве діло.

Полк непомітно, тихо, криючись за деревами, став спускатися з горбів на долину. В місті чути було якийсь рух, а часом і поодинокі постріли. Зійшовши на долину, полк двома колонами, з гучним „слава”, рванув у місто. Справно запрацювали полкові кулемети, густий, пронизливий визкіт куль. В місті счинився неймовірний галас. На вулицях жодного мешканця, а большевики — хто стрілив, хто на віз, хто під нього. Кидаються на всі боки поодинокі й групами, втікаючи від козацьких списів і шабел. В цій гарячці довелося добре попрацювати шаблям, жалю не було. По захопленню міста, Штаб 4-го кінного полку зупинився під будинком (мабуть школи), що стояв останнім у напрямку північного сходу.

За відомостями наших стеж, частини 4-ої советської дивізії, що вирвавшись з-під Теробовлі відходили на Ілавче і на Сороцько, та інші частини, що були за містом, знову збираються з наміром до протинаступу, правдоподібно, щоб прикрити відступ своїх величезних обозів.

Переслідуючи ворога, 4-й кінний полк вийшов на шлях, що простягся на північний схід від Теробовлі й веде до Скалату. Полкова кулеметна сотня, яка в попередніх боях ходила в лавах з кіннотою, вже підтягнулася й зайняла зручні вогневі позиції та спрямувала свій вогонь на густі большевицькі розстрільні.

Ворог розпочав наступ силою 2-х до 3-х полків з віддалі 800-1200 кроків. Не гаючи часу, полк Корчунів, для диверсії, кинув на ліве крило большевиків відділ під команду хорунжого Хом'яка. Цей відділ швидко й непомітно підійшов до вказаної йому дільниці, потім несподівано вискочивши з балки, козаки відкрили вогонь по ворогові, та кидаючи гранати, нарobili значного переполоху в большевицьких лавах. Це спричинило заворушення й частинне безладдя серед ворога на тому відтинку. Наслідки цього тактичного маневру були добрі й тоді полк міг рушити у чолу атаку. За цей час поручник Лиходій, висунув кулемети (враз з підхорунжим М. Ордановським) зліва на зручні становища й відкрив сильний вогонь по ворогові. В одну гачанку влучило большевицьке стрільно.

Справно й відважно керуючи вогнем своїх кулеметів, поручн. Лиходій деморалізував густі лави большевиків. Як заступник командира полку, автор цих рядків, повів перший ешелон наших лав до бою. Блиснули шаблі, найжачились списи... загуділа земля під копитами сотень, завивчали стрільна...

З гучним „Слава” — сотні рушили двома лавами, відразу перейшовши на повний чвал. Пригнувшись у сідлі неслись козаки, а попереду старшини й командири сотень, яких, зближаючись до ворога, козаки часом випереджали. Полковий прапор був у першій лаві, збоку мене сурмач, — чотовий Гуцало щосили заревів у сурму, а потім кинув її й вихопив шаблю. Здалося мить і шаленим розгоном врубався полк у большевицькі лави, де все змішалось... Крики... „слава”, „ура”... „слава”... стріли й хряскіт, свист шабел. Ворожа артилерія замовкла. Врешті козацтво доскочило до останньої лінії спротиву ворога, яку вже охоплювала, з його правого крила, надіслана попередньо наша півсотня. Ворог розбитий. Було багато забитих і порубаних. Кого „Сірки” не зарубали, — пішов до полону. Кількох советських кіннотчиків — старших комісарів — теж спіймали, бо переслідуювано недобитки аж до села Сороцько.

Як показали полонені, большевицький командир дивізії втік ще тоді, коли на початку полк вскочив до м. Теробовлі. Швидко проходить бій кінноти, так сталося й цього разу. Дано наказ грати збір. З'їзджалося вояцтво запорошене, скривавлене, на мокрих, замилених конях, а очі козацькі радісно горять — блискуча перемога. Призначено невеличку охорону для полонених та для догляду захоплених в бою трофеїв. До штабу 4-го полку в цей час підїхав помічник командира 3-го кінного полку, що отримав і передав наказ командира Окремої Кінної Дивізії 4-му кінному полку йти до м. Теробовлі на відпочинок, а він зі своїм 3-м кінним Чигиринським полком мав рушати далі, на Скалат.

4-й кінний Ніженський полк захопив в бою під Теробовлею полонених: 1.020 старшин і червоноармійців; 2 легкі полеві батареї (6 гармат); 1 тяжку гарматну батарею (2 гармати); Радіо-стацію; 800 возів навантажених всіляким військовим майном та канцелярії штабів

— 41-ої пішої советської дивізії та її полків й авто червоного командира дивізії. Це авто марки „Фіят” передано до Штабу Дієвої Армії й ним користався командарм ген. Михайло Омелянович-Павленко.

Зі звітів Полкового Адьютанта Пор. М. Базилевського й Команданта штабу полку хор. Двосноса, виявилось, що в полоні у большевиків (на той час в Теробовлі) було більше 600 польських вояків, яких червоні мали гнати далше до Росії. З розбиттям ворога нашою кіннотою й захопленням Теробовлі, ці польські вояки з большевицького полону були звільнені.

Отже, 17-го вересня 1920 року розбито вщент 41-у советську дивізію, ворога на цьому відтинку відкинено до р. Збруч.

Що ж торкається 8-ої кінної советської дивізії „Червоного козацтва”, то вона участі в боях не взяла. Їй пощастило лісними дорогами прорватися за Збруч, покинувши своїх поранених та обози.

До 4-го кінного полку перейшов від тієї дивізії хорунжий З. з одним вістовим-козаком, які й були зараховані до полкової кулеметної сотні. Наші втрати були: поранених 13 козаків та втрачено до 20 коней, переважно вбитими.

В дальшій акції, вже розгромлені недобитки ворога, переслідував 3-й кінний Чигиринський полк ОКД до самого Скалату, захопивши ще полонених та обози. В цих бойових акціях проти большевиків, частини ОКД захопили всього до полону 1.217 старшин і червоноармійців.

1-й та 2-й кінні полки Окремої Кінної Дивізії майже в той сам час провадили успішні операції в напрямку Тернополя.

Пок. генерал В. Сальський, військовий міністр У. Н. Р., подав тоді в своєму звіті, що блискуча акція Окремої Кінної Дивізії захитала ліве крило большевицького фронту, наслідком чого ворог мусів спішно відтягнути свої здеморалізовані сили. За особливі бойові відзначення в цій славетній дії відповідні зверхники представили до нагородження таких старшин, як: полк. Ростислав Корчунів; автор цього спомену; пор. М. Базилевський; пор. Кузьмин; пор. Василів; пор. Земців; пор. Лиходій; хор. Солов'ян; хор. Хом'як та певна кількість

підстаршин і козаків: між ними підхор. Поліщук; бунчуж. Димів; чотовий Максимів та ін.

Окрім цього, на запитання Польського Вищого Командування, були представлені до польського бойового відзначення „Віртуті Мілітарі” згадані вгорі перших четверо старшин, але, звичайно, вони нічого не одержали.

В описаному поході та боях як і в бою під Теробовлею брали участь такі старшини 4-го кінного полку:

Командир полку — полк. Р. Корчунів; заступник Командира полку — автор цього спогаду; полковий ад'ютант пор. М. Базилевський (пізніше сотник); командири сотень — пор. Василів (пізніше підполковник); пор. Кузьмин (пізніше підполковник); сот. Ф. Родзівський; пор. Земців (пізніше сотник); командир кулеметної сотні — сот. Іван Губа.

Старшини — пор. Золотаревський; пор. Ливиненко; пор. Бобрицький; пор. Немоловський; пор. Лиходій (пізніше сотник); хор. В. Солов'ян (пізніше поручник); хор. Хом'як; хор. Двосніс; хор. Друзь.

На посаді старшин — підхор.-однор. Вергелець (пізніше хорунжий); підхор.-юнак Мик. Ордановський (пізніше хорунжий); підхор.-однор. П. Головка (пізніше хорунжий); підхор. Поліщук (пізніше хорунжий).

Між іншим, з польського боку були й обсерватори цього бою. І так, коли після битви в'їздив 4-й кінний Ніженський ім. Кошового Отамана Івана Сірка полк до Теробовлі (на відпочинок з наказу командира ОКД), там уже стояв вишикуваний ескадрон польських уланів, який віддав полкові військову пошану.

„ВАТРА”

354 N. Front St., Philadelphia, Pa.
Tel.: MA 7-7884

НАЙКРАЩІ М'ЯСНІ ВИРОБИ
НА УКРАЇНСЬКИЙ ЗРАЗОК

Жадайте у всіх крамницях!

З ЖИТТЯ І ПРАЦІ ВИДАВНИЦТВА „ЧЕРВОНА КАЛИНА”

28 квітня ц. р. відбулись, під головуванням дир. Петра Постолюка, Загальні Збори Видавничої Кооперативи „Червона Калина” в Нью Йорку. На заклик голови прийвни вшанували вставанням з місць пам'ять недавно померлого члена Дирекції „Червоної Калини”, д-ра Юліяна Налісника. Ред. Роман Купчинський відчитав звіт з останніх Загальних Зборів, що його прийнято без змін. Дир. П. Постолюк склав звіт з праці Дирекції і представив стан фінансів Видавництва, який дозволяє на видання нової книжки, згідно з статутними завданнями кооперативи. Д-р С. Никифорак відчитав звіт Контрольної Комісії, ствердивши надзвичайно дбайливо ведену рахунковість. Д-р С. Ріпецький пригадав давний проєкт перевидати мало відому і цілком на Заході вичерпану книжку О. Кузьми „Листопадові Дні” та поручає прискіпити реалізацію цього проєкту. В дискусії забирали ще слово інж. І. Вінтоняк і ред. Лев Лепкий. Рішено поширити редакційну Колегію „Голосу Комбатанта”, яку надалі становитимуть ред. І. Кедрин, ред. Р. Купчинський і д-р С. Ріпецький. Передано Дирекції до обміркування справу журналу „Літопис Червоної Калини”.

12-го травня ц. р. відбулося під головуванням д-ра В. Галана засідання Дирекції Видавничої Кооперативи „Червона Калина”, на якому обговорювано головну справу перевидання „Листопадових Днів” О. Кузьми, згідно з рішенням Загальних Зборів. Рішено приступити до перевидання цієї цінної книжки найдалі в половині червня, а ще до того часу розіслати проспекти. До нового видання тієї книжки рішено додати список нових джерел до історії Листопадового зриву. Ред. Лев Лепкий доповідав про справу урухомлення неперіодичного видання „Літопису Червоної Калини” в розумінні бібліотеки більших історично-військових праць, як також легшої лектури виховно-історичного змісту. Переведено дискусію над цією справою і рішено зайнятися збіркою матеріалів для такого збірника.

З ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНОГО ІНСТИТУТУ ПРИ НТШ

2-го квітня 1960 р. відбулося засідання Дирекції Військово-історичного Інституту при Науковому Т-ві ім. Шевченка у Нью Йорку під головуванням Зенона Стефанова. Секретар Інституту ред. І. Кедрин відчитав протокол з останнього засідання Дирекції ще з 10-го грудня 1958 р. та склав звіт про діяльність Інституту за 1959 рік. 6-го червня 1959 р. відбувся вечір у честь ген. В. Петрова, 1-го листопада мин. р. доповідь З. Стефанова, 29-го січня ц. р. доповідь д-ра С. Ріпецького про Крутянський бій. 12-го грудня мин. року відбулась нарада трьох членів Інституту (Стефанів, Кедрин, д-р Козак). Центром праці Інституту є виготовлення Словника військової термінології. У висліді переговорів з п. Семеном Старовим, інструктором з Американської військової школи мов в Монтерей в Каліфорнії, Інститут рішив перевести фахову перевірку

того словника, допомогти до його видання та дати йому свою фірму. — Зенон Стефанів відчитав офіційне письмо ген. П. Шандрука про його зречення з головства в Інституті. Вказував на брак зацікавлення колишніми українськими військовиками працею Інституту. Заторкнув потребу взяти участь в святкуваннях 100-річчя смерті Т. Шевченка в наступному році фаховими доповідями. Подавав подробиці переговорів з Семеном Старовим. Цей останній переслав вже 160 сторінок рукопису свого словника. Інститут рішив, що можна видати такий словник розміром на 5.000 слів українського плюс 5.000 слів англійського тексту. Рішено дати відповідь на листа Старова з 5-го березня 1960 — з одобренням деяких його умов та застереженням проти деяких інших. Устійнено число Термінологічної Комісії на 5 осіб — Стефанів, ред. Давиденко, ред. Кедрин, ред. Лепкий і інж. Михайло Пежанський — які переглядатимуть словник разом із завагами від 6-х дальших членів Комісії — проф. Дерев'янка, проф. Заклинського, д-ра Козака, ред. Купчинського, проф. Лева і д-ра Ріпецького. Інж. Пежанський саможертвенно займається помноженням рукопису Словника для всіх членів Комісії. Рішено запропонувати Виділові НТШ, щоб Інститут дістав окрему шафу для своїх архівних матеріалів. Восени ц. р. відбудуться Загальні Збори Інституту. — 21-го травня 1960 відбулась Наукова конференція Інституту, на якій — під головуванням З. Стефанова — ред. І. Світ відчитав доповідь „Українські військові формації в Азії в рр. 1917—20” та ред. Ярослав Курдидик відчитав доповідь на тему „Куліси німецької військової окупації України в роках 1941—44”.

„ТУТ СПОЧИВАЄ СОТНИК СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ...”

В суботу 21 травня ц. р. в залі Українського Інституту Америки Українська Вільна Академія Наук в Нью Йорку влаштувала Урогисту Конференцію, присвячену пам'яті померлого 13-го грудня 1958 року ЯРОСЛАВА ЧИЖА, редактора й видатного діяча-громадянина на поважному становищі в американській Загальній Раді, який м. ін. був головою двох Комісій УВАН, — для вивчення історії української імміграції в ЗДА та для вивчення історії українсько-жидівських взаємин. Один з доповідачів, д-р Степан Ріпецький, давши огляд життя і діяльності Ярослава Чижя, пригадав, що Покійний, на рік перед своєю смертю, перед відлетом до Європи на одну з місій, що їх гасто виконував з доручення американських гинників, залишив такий заповіт: щоб його дружина подала, щоб на його могилі, під його прізвищем та поруг з датами народження і смерті, був напис українською мовою: „СОТНИК СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ”.

Зенон Стефанів

ВІННИЦЬКИЙ РЕВКОМ

Zenon Stefaniw: THE REVOLUTIONARY COMMITTEE OF VINNITSA

Ukrainian Military Historian sharply criticizes the book about the Revolutionary Committee of Vinnitsa, which on 31 December 1919 signed an alliance with local communists by which the

Ukrainian Halitsian Army fell under command of the Soviets. This was the final tragic period of the Ukrainian Halitsian Army which was then renamed the Red Ukrainian Halitsian Army.

Нав'язуючи до попередньої статті в 5 випуску „Голосу Комбатанта” п. н.: „Чи справді союзний договір?” — тепер подаю декілька зауважень відносно компетенції та урядування цієї випадкової інституції, а діяльність якої представляє Автор, як перелому подію*).

Буду цитувати оригінальні речення Автора, з яких видно буде найбільш яскраві суперечності, серед яких дуже важко орієнтуватися дослідникові чи історикові тих подій.

Щодо уповноважень для переговорів з большевиками, Автор пише: „Але Колегія старшин при НК, що дала нам доручення на переговори з большевиками, виїхала 24 грудня з Начальною Командою на південь і наші зв'язки з нею перервалися. Нашими мандатарями тепер були старшини УГА і С.С-ів, що перебували у Вінниці і що до них ми постійно вдавалися по пораду” (ст. 20). Що саме уявляла з себе Колегія старшин при НК та які вона мала впливи в Армії, — видно зо слів її члена от. Бубели, що їх наводить Автор: „... Ми намагаємося впливати на корпуси через наших довірених старшин, але досі нам не вдалося ні одне потягнення. Отже в практиці наші впливи рівняються нулеві” (ст. 13). Наколи впливи таємної колегії старшин при Начальній Команді УГА, що до речі, складалася з кількох людей, рівнялися нулеві, то тим більше кілька старшин у Вінниці були дуже слабкими мандатарями для самообраного ревкому, та ще й до підписання „союзного договору”.

Про завдання цього ревкому Автор пише так; „... тоді zorganizувався з приявних у Вінниці старшин Революційний Комітет УГА (ми

будемо називати його „вінницьким” для відрізнення від створеного на початку лютого 1920 р. в Балті Начального Ревкому УГА), — який мав опікуватися долею залишених на місцях стрільців і установ УГА” (ст. 23-24), а на ст. 30: „На наш ревком звалилися турботу за долю УГА, а в дальшому і за долю Галицької землі. Силою обставин він зробився не тільки нашим військовим, але й політичним центром”, а дальше на ст. 33: „Він заступав справу УГА і не мав обов'язку вдаватися до політичних питань, ні пропагувати большевицькі гасла серед нашого стрілецтва”.

Якже ж так? Вінницький ревком заключає політичний „союзний договір”, стає військовим і політичним центром, а не має обов'язку „вдаватися до політичних питань”. Це справжня езопівська мова, або іншими словами, займається більше якраз політичними справами, замість обмежитися виключно до заступництва галичан перед большевицькою новою владою та до опіки над хворими і реконвалесцентами УГА, що не мали змоги відійти з Армією на південь. Дуже претенсійними виходять турботи вінницького ревкому навіть і за долю Галицької землі.

Становище Автора несправедливе у відношенні до створеного при НК в Балті т. зв. Начального Ревкому УГА. Він пише, що цей ревком „намагався маніфестувати свою льюальність до червоних надмірною поступливістю та послушністю” (ст. 131), а дальше: „Темною сторінкою перебування УГА в Балті була діяльність революційного трибуналу, zorganizованого на зразок большевицьких революційних судів. Мені не відомо, хто його організував і хто входив до його складу. Про нього багато пише Ст. Шухевич, що був членом цієї установи. Він

*) Никифор Гірняк: „Останній акт трагедії Української Галицької Армії”, стор. XVI+285, 1959.

намагається спростувати закиди, що їх підносили проти ревтрибуналу наші старшини. Мені важко сказати будьщо в цій справі, бо я не був в Балті” (ст. 132). Наколи ж Авторіві, що не був в Балті, важко про це сказати, — то на якій підставі таке пише.

Про балтський ревтрибунал згадує о. Ізидор Сохоцький в статті „Польовий Штаб ЧУГА” (Збірник „Укр. Гал. Армія” 1958, вид. Д. Микитюка, ст. 535). На чолі цього трибуналу був зразу Пучко, а пізніше Кириченко, членами його, або заступниками були: от. Шухевич, сот. Гадзінський, якийсь комуніст з Москви і Василь Сірко. Слідчими стали давні військові судді УГА. На Кириченка мали вплив Шухевич і слідчі судді і більшу кількість доносів вдалося Шухевичеві знищити. Большевицькими кар’єристами були Гадзінський і Сірко. В двох випадках ревтрибунал видав два присуди смерті, що не були виконані.

Один цілий розділ п. н.: „Доля генералів УГА” присвячує Автор справі ганебної видачі большевикам двох останніх командуючих генералів УГА — Микитки і Ціріца. При тому, провадить у цій справі довгу полеміку з померлим отам. УГА Шухевичем та обвинувачує в цій події т. зв. Начальний Ревком УГА в Балті.

Правда, генералів безправно арештував балтський ревком, але при безсумнівній участі вінницького ревкому. Про це в цьому розділі пише Автор на самому вступі (ст. 133), а також і на ст. 38: „Тим часом раз-у-раз нам докоряли (вінницькі большевики — зауваж. моє), що не маємо впливу на УГА. Щоб цей докір бодай позірно відперги, ми вислали телеграму до Лисняка з вимогою арештувати генералів і встановити ревком УГА”.

„Шухевич, як „не в тім’я битий”, повинен був догадатися, що ця телеграма була конечною „даниною” ревкому у Вінниці большевикам, а Колегія старшин мусіла піддержати наше становище своїми заходами, які вона вважала за потрібні в данім моменті”.

З цього дуже проглядно видно, що посередньо також і Автор та очолюваний ним вінницький ревком спричинилися до загибелі обох генералів. Казуїстичною інтерпретацією події-факту заперечити не можна. За арештування

і видачу генералів паде пляма не на Українську Галицьку Армію, якою вони командували в найбільш критичному часі — але на обидва ревкоми, що на їх творення Армія ніякого впливу не мала.

На кінці книжки д-ра Н. Гірняка написав Юрій Лавріненко післяслово п. н. „На історичному переломі”, в якому висловлює свої політичні погляди в навчальній формі та робить Авторіві рекляму, яка має обосічну вартість з уваги на історично невірні подробиці. Не маю заміру полемізувати з п. Ю. Лавріненком щодо змісту його статті, але я звернув увагу на одну цікаву обставину. М. і. він пише про якісь „гори виданої макулятури (підкр. моє) про українські визвольні змагання і факт, що досі маємо про них лише кілька більш-менш путящих книжок”. Велика шкода, що Ю. Лавріненко не вияснює ближче, де він бачив „гори” тієї макулятури, чи хоча й читав ту макулятуру та які саме, за його рекомендацією „путящі” книжки. Дуже прикро, що такий поважний публіцист і дослідник деяких ділянок недавнього українського минулого, як Ю. Лавріненко, встряває у ділянку, щодо якої — делікатно кажучи — має, як видно, дуже обмежені відомості. Бо коли б їх мав, то й про д-ра Н. Гірняка не подавав би таких життєписних подробиць чи пак характеристики, як це він зробив.

Не маю змоги в короткій статті подати зміст деяких цікавих моментів з урядування вінницького ревкому, заінтересовані повинні цю книжку перечитати — особливо ті, що перебули той „чотирикутник смерті”. Треба Авторіві признати, що відтворив дуже яскраво тло подій тієї трагічної епохи наших визвольних змагань.

ГУРТІВНЯ ПИВА І СОДИ FRANKLIN BEER DISTRIBUTORS

901 N. FRANKLIN ST.

PHILADELPHIA 23, PA.

Докія Цапко

СИМОНОВІ ПЕТЛЮРІ

*Своєї Ти гести в зневагу не дав,
Не зрадив Ти слави героїв,
Не кинув на глум і ганьбу ворогам
Козацької зброї ясної.*

*Державність вітязни вписав на свій щит
З девізом: свята перемога,
Боровсь безупину, на протязі літ
За цього великого Бога.*

*І прорекли клятву священну уста,
Твій дух присягнув заповіту,
І гесно поніс Ти тягар свій хреста,
В недолі і долі по світу.*

*Хай меж Твій пощерблений, збитий шолом,
І підступ лютує довкола,
Та все ж не хиливсь Ти в покорі золотом
До ніг переможця ніколи!*

*Нехай пошматований рідний наш стяг,
І злісно радіє ще ворог,
На шлях той кривавий, де брат Твій поляг
Не кинув ім'я своє в порох...*

*Хай тілом поляг Ти від кулі катів...
Безсмертний Твій дух буде жити,
І в серці гарячим відважних борців,
Жагулим вогнем полуміти.*

*А буря ударить, і блиснуть межі,
І клич залунає: „до бою!”
Підіймуть безстрашні борці, ідузи,
Твою несплямовану зброю.*

БУДОВА ПАМ'ЯТНИКА ПОЛЯГЛИМ БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

„Заквітчали дівчачонька Стрільцеві могилу”...
Квітчали...
Бувало... Бувало — щорічно, бувало роками, —
на наших споконвічних землях.
А нині?!

На всій українській землі — і квітчати не можна, і
квітчати нема що. Пройдїть містами й селами, полями
й лісами України — Ви не побачите кладовищ, ні па-
м'ятників, ні хрестів на могилах, ні навіть могилок
тих воїнів, що життя своє віддали за святе право на-

роду — за волю, самостійність, соборність і держав-
ність.

Заорала сліди найвищої посвяти рука жорстокого
окупанта, що хотів би навіки затерти в свідомості на-
роду пам'ять про визвольні змагання, і тому нищить
докази цих змагань. Зате всюди виростають пам'ятни-
ки тим, що хлинули з півночі і сходу, щоб „возз'єдна-
ти”, „визволити”, „ушасливити”.

Ми всі, що знайшлися у вільному світі, маємо за обо-
в'язок продовжувати культ Борців, поляглих за най-
вищі ідеали народу. І тут, на Американській Землі, по-
винні ми гідно увіковічнити пам'ять про тих, що гину-
ли для нас і за нас.

Здвигнімо ж для тих Борців пам'ятник, доказ нашої
пошани і доказ нашої зрілості перед іншими наро-
дами.

Нехай той пам'ятник буде виявом незагасного вогню
вдячності, що горить у наших серцях і повинен горі-
ти в серцях унуків і правнуків наших.

Нехай він свідчить славне про Поляглих Борців, а
добре про нас! Здвигнімо Могила-Пам'ятник збірним
зусиллям і збірною щедрою жертвенністю!

Оселя Українського Робітничого Союзу в Глен Спей
жертвувала прекрасну площу на цю ціль.

Для виконання цього всенародного обов'язку ство-
рився Комітет Побудови МОГИЛИ-ПАМ'ЯТНИКА ПО-
ЛЯГЛИМ БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ,
зложений з українських організацій і громадян. Цей
Комітет закликає Вас, Українці у вільному світі, до
збірної помочі і пожертв.

Датки і запити слати на адресу:

Brotherhood "BRODY—LEW", Inc.
c/o Ukrainian National Home
140-142 Second Ave, New York 3, N. Y.

з допискою „МОГИЛА-ПАМ'ЯТНИК ПОЛЯГЛИМ
БОРЦЯМ”.

За Президію

Комітету Побудови Могили-Пам'ятника Поляглим
Борцям за волю Соборної України:

Аркадій Валійський
голова

Григор Ничка
секретар

Володимир Яворський
фінансовий референт

Члени Ширшої Ради:

Архиспископ Метислав

Олександр Загородський,
Ген. Пор.

Антін Батюк, Володимир Білосор, Никифор Гіряк (Го-
лова Братства УСС), Микола Дзябенко (Головна Упра-
ва ОДУМ), Іван Кедрин-Рудницький, Іван Козак (Від-
діл ОБВУА — Нью Йорк), Роман Купчинський, Сергій
Литвиненко, Іван Нагнибіда, Степан Ріпецький, Мико-
ла Рибачук, Олекса Смик, Матвій Стахів, Лев Стетке-
вич (Крайова Управа Братства І УД УНА), Пантелей-
мон Шуган і Григор Яремчук (Братство „Броди-Лев”),
Сергій Єфремов (Карпатський Союз, Відділ Нью Йок).

Д-р Степан Ріпецький

РІШЕННЯ ПРО ЛИСТОПАДОВИЙ ПЕРЕВОРОТ

В „Голосі Комбатанта” ч. 5, в статті „Причинки до історії листопадкових подій 1918 р.” її автор інж. О. Гладишовський оповідає, що 25 років тому він зустрівся випадково з колишнім директором львівської поліції, Райнлендером, від якого довідався, що відомий український поет і журналіст, Степан Чарнецький, секретар передвоєнного Народного Комітету і член львівської делегації Української Національної Ради, був інформатором поліції і доніс Райнлендерові, що УНРада вирішила виконати переворот і перебрати владу в Галичині в дні 8-го листопада 1918 р. Райнлендер повідомив про це польські політичні чинники, які тому були заскочені, коли переворот був доконаний українцями вже 1 листопада. З цього приводу Райнлендер мав пізніше неприємності збоку поляків, які підозрівали його, що він свідомо збаламутив їх своїми невірними інформаціями. Автор нарису, інж. О. Гладишовський мав — як і Райнлендер — сумніви, на який день насправді призначено збройний переворот: на 1 чи 8 листопада. І закінчує свою статтю ствердженням: „Щойно з доповіді д-ра Степана Ріпецького, виголошеної в Ньюйоркському Відділі ОБВУА 31 жовтня 1959 р. я довідався, що постановою Національної Ради з дня 26 жовтня 1918 р. призначено дійсно реченець на 8 листопада і тільки особисте рішення полк. Вітовського прискорило розвиток подій”.

На жаль, мушу на цьому місці заявити, що приписання мені інж. О. Гладишовським наведеного ствердження є для мене великою несподіванкою, бо я ні у своїй доповіді в дні 31-го жовтня, ні донебудь не твердив, ані не мав найменшої підстави твердити, що УНРада в дні 26 жовтня, або взагалі якогось іншого дня, постановила призначити реченець зриву на 8 листопада.

Свою доповідь на тему „Роля полк. Д. Вітовського в листопадковому перевороті” я опрацював на основі майже всіх історичних джерел і праць про Листопадкові події, які були опубліковані вже до 1935 р., себто до моменту, коли інж. О. Гладишовський довідався від Райнлендера про аферу з С. Чарнецьким. Стверджую,

що ні один із відомих авторів, публіцистів чи істориків, ніде ні словом не згадує про якийсь проєктований, чи постановлений УНРадою переворот на день 8 листопада. Також ні один з учасників, або істориків не твердив цього після 1935 року.

Я говорив у своїй доповіді: „Львівська делегація УНРади щойно 27 жовтня зібралася вперше на своє конститууюче засідання і розпочала діяльність” (Д-р К. Левицький. „Розпад Австрії і українська справа”, Відень, 1920, „Воля” ч. 2). Отже ясно, що ні 26 жовтня, ні перед тим днем, не визначувано ще якогонебудь реченця перевороту. Дальше я так твердив: „Про можливий переворот уже за кілька днів — ніхто не думав, бо не було директив від виконного відділу УНРади з Відня, який весь час радив підодждати, бо австрійський уряд вирішить передати владу українцям і без ужитку збройної сили”.

Голова львівської делегації УНРади, д-р К. Левицький, у вищезгаданій праці так говорить про дальший стан справи: „Коли б отсе не наступило (добровільна передача влади українцям), в таким разі мала бути скликана до Львова повна УНРада на день 3 листопада 1918 р., аби вирішити, що дальше маємо робити”. Отже щойно 3 листопада мала УНРада вирішити остаточно про евентуальний переворот. Такий стан викидання на рішення з Відня тривав до ранку дня 31 жовтня 1918 р. До того моменту ніхто, ні УНРада, ні Головний Військовий Комісаріят — не визначали ніякого реченця перевороту!

Щойно, коли ранком 31 жовтня львівські часописи повідомили, що на другий день, 1-го листопада приїде до Львова Польська Ліквідаційна Комісія, щоб перебрати владу в цілій Гали-

ДЕНДЕ...

тяжко позичити, а ще тяжче сплатити,
бо високі проценти

у Кредитівці

легко позичити, а ще легко сплатити,
бо низькі проценти.

А д р е с а:

813 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.
Tel.: WA 2-1354

П Р И В І Т И
ВІД ІНШИХ КОМБАТАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
В ЗДА

До
Шостого З'їзду Делегатів
Об'єднання бувших Вояків Українців Америки,
в Філадельфії 23 квітня 1960 р.

Вельмишановні Побратими!

Крайова Управа Братства кол. Вояків 1 Української Дивізії УНА в З'єдинених Державах Америки з великою приємністю має нагоду привітати оцим Ваш З'їзд й при тому висловити свої найсердечніші побажання повного успіху як в нарадах Вашого 6-го З'їзду Делегатів, так і в дальшій Вашій високопатріотичній праці для добра Українського Народу й відбудови Української Держави.

1 Українська Дивізія продовжувала збройну боротьбу в 2-ій світовій війні, йдучи за світлим прикладом українських визвольних змагань. Зараз ми несемо міт тої боротьби та передаємо його в традиціях нашим нащадкам.

Наші Організації від довшого часу співпрацюють тісно у ділянці Суспільної Опіки та мають тут поваж-

(Кінець статті зі стор. 20-ої)

чині в імені польської держави, що було очевидно великою загрозою, щойно тоді, перед полуднем 31 жовтня 1918 р. вперше Головний Військовий Комісаріят на чолі з сот. Д. Вітовським вирішив доконати переворот тої самої ночі з 31-го жовтня на 1-ше листопада. Вечором, дня 31 жовтня відбулось формальне засідання львівської делегації УНРади із представниками Військового Комісаріату, на якому, не зважаючи на пропозицію голови делегації д-ра К. Левицького і інших її членів — відложити реченць перевороту, постановили остаточно зібрані члени УНРади, під впливом і внаслідок настоювання сот. Д. Вітовського, як голови УГВКомісаріату — виконати акт перевороту вдосвіта 1 листопада 1918 р.

Коли мова про особу Степана Чарнецького, то слід зауважити, що він не був членом львівської делегації УНРади, ані не був секретарем передвоєнного Народного Комітету, щонайвище міг бути ним якийсь час тільки під час війни, коли партійно-політичні передові діячі виїхали були до Відня. Щодо твердження Райнлендера, що Ст. Чарнецький був на службі львівської поліції, то — у світлі вищенаведених фактів — виходить, що він, Чарнецький був таки українським патріотом, бо подав полякам фальшиві інформації.

ні досягнення. Наші Управи а головно клітини на місцях улаштовують спільно різного роду імпрези. Хай ця співпраця стане заохотою до її поглиблення та дальших успіхів.

Засилаємо Вашому З'їздові наш дружній, вояцький привіт:

Крайова Управа Братства к. Вояків 1 УД УНА в ЗДА
В. Лотоцький, секретар **В. Скіра, голова**

*

П. Т.

Президія Шостого З'їзду Делегатів
Об'єднання б. Вояків Українців в Америці
Ф і л а д е л ф і я

Високодостойні Панове,

Не маючи можливости взяти участі у Вашому з'їзді, пересилаю від імени Головної Управи і від себе сердечні вітання і побажання успішних нарад.

При цій нагоді я хочу відмітити корисну співпрацю між ОБВУА й Братством на відтинку Суспільної Опіки як також на інших відтинках громадської й харитативної праці. Дай Боже, щоб ця співпраця закріплювалась і поширювалась теж в майбутньому.

З висловами глибокої пошани

д-р Любомир О. Ортинський

*

До

VI З'їзду Делегатів
Об'єднання бувших Вояків Українців
в Америці.

Висока Президіє, Вельмишановні Побратими!

Головна Управа Об'єднання колишніх Вояків УПА в США вітає щиро Делегатів VI З'їзду ОБВУА і бажає їм якнайкращих успіхів в нарадах З'їзду.

Зокрема мило нам привітати Делегатський З'їзд, який відбувається в 10-ту річницю заснування ОБВУА. Впродовж минулих десять років наші старші друзі по зброї зуміли проробити важливу організаційну працю, гуртуючи коло себе вояків-українців, які мали щастя служити Українській Народній Республіці в рядах українських регулярних Армій і повстанських загонів. Молоді колишні вояки УПА з великим признанням і симпатіями спостерігали організаційну працю своїх старших друзів по зброї.

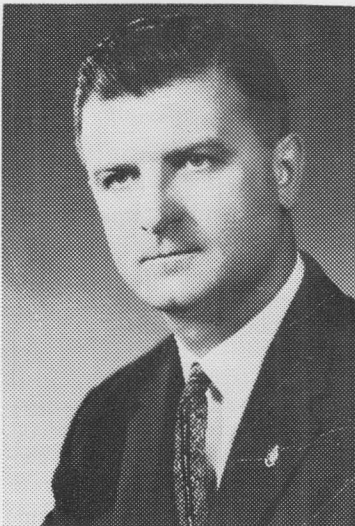
Панове Старшини, Шановні Делегати З'їзду. Колишні Вояки УПА уважають, що пекуча потреба сучасного моменту — це є об'єднання всіх колишніх вояків українців в одній загальній комбатантській організації, в якій об'єднувалися б різні комбатантські товариства на базі рівнорядности і рівноправности.

Колішні Вояки УПА глибоко переконані в тому, що сучасний ювілейний Делегатський З'їзд ОБВУА зуміє знайти основи і засоби для переведення цього об'єднання і прийме відповідні рішення.

З вояцьким привітом!

Д-р М. Ріпецький
голова

Ю. Лопатинський
секретар

**УКРАНЕЦЬ
ВЕТЕРАН
КАНАДІЙСЬКОЇ
АРМІЇ
АДЬЮТАНТОМ
ГУБЕРНАТОРА
МАНІТОБИ**

Губернатор Манітоби Ерив Виллис назначив одним із своїх п'ятьох цивільних ад'ютантів українця, ветерана канадської армії **Романа Брика**.

Роман Брик відомий у Канаді ветеранський і громадський діяч. Родився в Україні, до Канади прибув з родичами малим хлопцем. У рр. 1941-46 служив у канадській армії за морем. По війні став службовцем департаменту ветеранських справ. Він був одним з основників Союзу Українських Ветеранів і в один час головою його Відділу у Вінніпегу. Тепер є головою Опікунчого Комітету повітряних кадетів при цьому Відділі. У ньому співпрацює дружньо з ветеранами Української Армії. Своєї діяльності не обмежує до ветеранських справ і бере активну участь у громадському житті на передових позиціях, м. ін. є представником Союзу Українських Канадських Ветеранів у Президії К.У.К. Є одним із перших передплатників „Голосу Комбатанта”.

ВИСИЛКОВЕ БЮРО

PACKAGE EXPRESS

&

TRAVEL AGENCY, INC.

PHILADELPHIA BRANCH

832 N. 7th Street

Tel.: WA 3-1747

Урядові години: від 9 рано до 8. веч.

ПРОТОКОЛ

з засідання Контрольної Комісії при Гол. Управі
ОбВУА в Філадельфії
в дні 23 квітня 1960 р.

Присутні: д-р Рибак Микола, Тритяк Осип, Алексевич Микола і скарбник Вишневецький Йоахим.

Скарбник пропонує Комісії слідуючі книги і записки: Книга Касова, Книга касова спеціального фонду, книжечку ощадноству „Federal Credit Union Self-reliance” в Нью Йорку № 1728/Sp.Acc., що виказує сальдо \$ 1,857.22 на ім'я скарбника, бо „Credit Union” не приймає як членів правних осіб. Попри це пропонує ощадноству книжечку The Manhattan Savings Bank в Нью Йорку № 36530, виказуючу сальдо на \$1,972.18 на ім'я „Union of Ukrainian War Veterans in America” та готівку \$123.03. Крім цього скарбник подає, що в посіданні Управи є запас книжок п. з. „Перша Світська Республіка в Україні” — д-ра М. Стахова, вартості \$650.00 по ціні власній. Скільки примірників, що знаходяться в осідку Т-ва, є 798. Скарбник подає, що квоти зложені в банках є опроцентовані у висоті 3½%.

Касова книга виказує в приходах, за час від 15 березня 1958 до 23 квітня 1960 р. \$7,316.51

і так: на р-ку спец. фонду	\$2,762.02
на рахунку адміністрації	\$4,554.49

а в розходах \$2,704.58

на рахунку спец. фонду	\$ 301.65
на рахунку адміністрації	\$2,402.93

і остаточне сальдо остає \$4,611.93

Всі прилоги на приходи і розходи перевірено.

В касовому сальді знаходиться вартість книжок на квоту \$650.00 так, що ефективна готівка вносить \$3,961.93.

В інвентарі Т-ва є машина до писання вартості \$20.00 (початкова вартість \$85.86, а уживана 8 літ).

Призначенням Спеціального Фонду є поміч членам в наглих випадках,

Контрольна Комісія стверджує, що знайшла у взірцевому порядку ціле діловодство скарбника, котрий сповняв свої обов'язки надзвичайно совісно, тому Контрольна Комісія ставить внесок на уділення абсолютній.

Д-р М. Рибак, голова
Осип Тритяк, секретар
Микола Олексевич, член

ЗГІДНО

З ОДНОСТАЙНИМИ

РЕЗОЛЮЦІЯМИ

6-го ДЕЛЕГАТСЬКОГО З'ЇЗДУ —
зитайте, передплазуйте, поширюйте
„ГОЛОС КОМБАТАНТА”

3 НОВИХ КНИЖОК

Михайло Курах

НОВІ ПРИЧИНКИ ДО ІСТОРІЇ УГА

„Українська Галицька Армія”. У 40-річчя її участі у визвольних змаганнях. Матеріяли до історії. Видав хорунжий УСС Дмитро Микитюк. Вінніпег, 1958, Канада. Стор. 672.

Треба радіти появою кожної публікації, яка відноситься до історії наших визвольних змагань, до історії бойових дій нашої збройної сили в пам'ятних роках 1917—1920. Наші воєнні архіви в більшості знищені внаслідок воєнних дій, інші попали у ворожі руки і напевне пропащі для нас, а якщо і збереглося дещо, то воно розпорошене по світі і трудно його тепер зібрати, зінвентаризувати, щоб врешті віддати до вжитку наших істориків, наших дослідників тієї незвичайної доби. Є ще одно досі не вичерпане джерело цікавих матеріалів — це спомини учасників тих змагань, творців і свідків нашої найновішої доби. Їх спомини мають велике історичне значення, якщо вони писані сумлінними учасниками і передані так, як в дійсності розвивались тогочасні події, якщо вони являються сповіддю того покоління, яке весь тягар збройної боротьби винесло на своїх плечах. Різні мудрування, коментування і насвітлювання крізь призму своїх теперішніх почувань, партійних чи групових інтересів, це той намул, який в багатьох випадках заливає нашу мемуаристику і внаслідок того нівечить саму історичну правду. Тому появу кожної публікації, що відноситься до історії наших визвольних змагань, належить основно перевірити, підкреслити її позитивні сторони, виправити мимовільні помилки та змісця виелементувати тенденційні насвітлювання і фальшування певних історичних фактів, щоб вони не вкорінювались в нашої мемуаристиці і в дальшій консеквенції не покутували на сторінках нашої історії.

Велика публікація — „Українська Галицька Армія”, видана старанням колишнього хорунжого УСС Дмитра Микитюка, не є історією в стислому розумінні, бо історія армії є за її воєнними діями, а не організацією. Але вона присвячена 40-річчю тієї Армії та її участі в наших визвольних змаганнях. Ця публікація викликала зацікавлення серед наших військовиків, але — на жаль, — досі не діждалась речевої оцінки від наших штабовиків і старшин, що служили в рядах тієї Армії і брали участь у її бойових діях. Правда, появилось кілька статей і заміток, присвячених цій публікації, але всі вони мають характер компліментарний (декотрі з них, очевидно, інспіровані) однаке речевої оцінки так і не слідно. Тому берусь за цю невдячну роботу, щоб звернути увагу на найважливіші речеві помилки та засадничі схиблення у тій книжці. А це коначе хочби тому, що, як це видно з оголошень у пресі, видавець, п. Микитюк, готується до видання чергової книги, присвяченої діям УГА. Якщо не звернути уваги на недоліки першої книги, то в черговій публікації ці недоліки можуть збільшитись.

Книга — „Українська Галицька Армія” — своїм зовнішнім виглядом справляє добре враження, тому вражають ці свідомі недотягнення, які впадають в очі вже від перших сторінок. Чолове місце займає портрет галицького Диктатора д-ра Евгена Петрушевича, на другому бачимо портрет Гетьмана Павла Скоропадського, а на третьому Головного Отамана Симона Петлюри. Першого фактичного Президента Української Народної Республіки — проф. Мих. Грушевського поминено зовсім, хоч він для загальної української справи поклав велетенські історичні заслуги. За двадцять літ свого перебування і праці у Львові проф. М. Грушевський зробив багато корисного і для галицької провінції. Коли ж видавець вважав, що поміщую світліни тільки тих, що мали безпосереднє відношення до українських армій, то яке відношення до УГА мав Павло Скоропадський?! Ця черговість портретів характеризує наставлення видавця.

Під портретом П. Скоропадського подано помилкову інформацію про те, що він був „Командир 1-го українського корпусу у складі двох дивізій в 1918 р.”, що не є згідне з правдою, бо такого корпусу в тому часі вже не було. Він почав творитись літом 1917 р. і розвалився вже в грудні того ж року. Про це можна дізнатись зі споминів самого Павла Скоропадського, що надруковані в Збірнику „Хліборобська Україна”, Книжка 4-та за роки 1922-23.

В статті В. Мудрого — „Передісторія великого зриву”, де згадується і про „Руських гірських стрільців”, написано, що ця формація мала і „власний прапор, виготований і подарований архикнягинєю Софією, матір'ю Франца Йосифа I” (стор. 22). Про цю формацію та її прапор згадує д-р Кость Левицький у своїй поважній публікації — „Історія політичної думки галицьких українців 1848—1914” і на стор. 55 пише, що „Ленту до прапору руського корпусу національної гвардії вишивала мати цісаря Франца Йосифа I”. Отже не прапор, а тільки саму ленту подаровано руським стрільцям. Тією лентою відвдячилась Австрія своїм „Тирольцям Сходу” за їх вірну службу, таку їх суперльояльну вірну службу, яка свідчила про брак власної національно-політичної свідомости. Тому про цю роль галицьких гірських стрільців можна б не згадувати, бо немає чим хвалитись...

На стор. 44-ій Автор пише, що в жовтні 1917 р. — „Серед деяких українських діячів була тоді пропагована ідея виставлення українського легіону по стороні держав Антанти, щоби активно і кров'ю задокументувати протиавстрійське і протинімецьке наставлення українців з Австрії”. Це твердження Автора можна вважати реторичною фразою, бо немає жадних речевих доказів на те, що така тенденція серед наших галицьких діячів дійсно була...

М. Дольницький у своїй статті — „Військова підготовка Листопадового зриву та її здійснення”, на стор. 49 пише: — „Листопадовий Зрив мав однаково далекосягале всеукраїнське значення, бо коли б не 1. листопада 1918 року, то не було б й 22. січня 1919 р.” Це речення належить спростувати так, що коли б не було 22. січня 1918 р., то не було б 1-го листопада 1918 р.

На стор. 51 Автор вчислює ці частини, які мали свої кадри (коші) у Львові, а між ними згадує кадру 30-го куреня стрільців („єгрів”), що належить виправити, бо у Львові містилась кадра 30-го п. піхоти, а кадра 30-го куреня стрільців („єгрів”) містилась в Станиславові.

Д. Микитюк в статті „Організаційна структура Української Галицької Армії” пише, що „... навіть для чехів і словаків будова їхньої держави не робила великих труднощів, бо вони мали цілий добре вишколений адміністративний апарат, мали свою національну армію у виді т. зв. легіонів, а крім того вони були під могутнім покровом побідної Антанті, яка їм в цій будові держави всебічно помагала” (стор. 73). Про словаків не згадуємо, бо вони у тому часі не мали великого значення, з їх голосом не дуже числилися, але мусимо підкреслити, що і чехам не так легко було добитись признання і піддержки зі сторони держав Антанті. Вистане прочитати спомини проф. Т. Масаріка, або його співробітника д-ра Е. Бенеша, вже не згадуючи про інших, щоб собі уявити, які колосальні труднощі чехам прийшлося поборювати на шляху їх державного будівництва. Бенеш у першому томі своїх споминів згадує про ці труднощі, які ставали на перешкоді в творенні чеської збройної сили на терені Росії, а також Франції, вже не згадуючи про інші держави з бльоку Антанті. Форматції чеських легіонів діяли на чужих теренах, далеко від рідної землі, в часі розвалу австро-угорської монархії чехи ще не диспонували своєю армією.

Належить спростувати, що д-р Давид (стор. 82) був поручником, а не сотником, четар Кандяк (стор. 80) називався Іван, а не Василь.

В статті — „Короткі історичні нариси бригад УГА” Автор (Д. М.) подає, що 2-ий курінь недобитків бригади УСС „перебився через польський перстень і перейшов на лівий берег Дніпра. Тут доповнений недобитками з інших частин в піший полк, як 3-ій батальйон 395 полку, під командою майора П. Шеремети, бере участь в большевицькій офензиві на Варшаву, в часі якої здобув Новоград Вол., Луцьк і підходить під Грубешів. При відвороті вже тільки рештки вертаються на Наддніпрянщину. От ту останню частину 1-ої бригади УСС на жадання Польщі большевицька влада розформувала біля Уманя в 1922 р.” (стор. 86).

Інформація мильна. Недобитки УСС були зведені в загін Червоних УСС і під командою поручника УГА Ковальчука переведені в Тернопіль, де літом 1920 р. повнили службу місцевої залоги. Комісарем того загону був Дмитро Бочан, колишній УСС і відтак хорунжий Київських Січових Стрільців, з якими мали ми змогу зустрічатись в Тернополі, коли там урядував Затонський зі своїм „урядом”. В часі польського контр-наступу той загін був перекинений на фронт під Гру-

бешів, а після відвороту переведений в Уманщину, де його розформовано, бо були підозріння, що ці УСС контактуються з антибольшевицькими повстанцями. Майора П. Шеремети не було в цілій УГА, а був четар П. Шеремета. В УГА ранги майора взагалі не було. Вражає неохайність в стилізації, бо з неї виходить таке, що полк містився в „батальйоні”...

На стор. 89, де говориться про 2-гу Коломийську бригаду, Автор пише таке: — „Весною 1920 р., в часі примусової злуки з большевиками, бригаду переіменовано в 2-ий піхотний полк і приділено до 3-ої бригади ЧУГА. Командантом був сот. Кваспіль, полковими комісарами були сот. Омелян Паліїв, сот. Кондрацький і пор. Василь Чайківський”. Найперше належить спростувати, що Кваспіль мав рангу отамана, а не сотника, Чайківський мав рангу четаря, а не поручника. Омелян Паліїв був комісарем при Польовому Штабі ЧУГА, Франц Кондрацький був членом Ревкому ЧУГА в Балті, а Василь Чайківський був старшиною для спеціальних поручень. Ні один з них не був комісарем у цьому полку чи бригаді, в інших також ні. Слід зазначити, що в цій Коломийській бригаді не було ніяких змін, крім самої назви, тобто зміни назви „бригада” на „полк”. Командантом так і залишився от. Кваспіль (з походження чех), начальником штабу залишився пор. Драган Іван, адьютантом чет. Чехович Кость, що введовзі помер на тиф. На інших становищах так і залишилися: пор. Сем'ячук Ілько ком. 1-го куреня, пор. Шпанюк Іван ком. 2-го куреня, пор. Шипітко Петро ком. скоростріль, ком. обозу сот. Семенюк Осип. Капелян о. Косонога Іван став начальником культурно-освітнього відділу, бо нова большевицька влада не дозволяла не те, щоби в частинах ЧУГА були капеляни. Комісарем полку став пор. Будз Василь.

В нарисі про 4-ту Золочівську бригаду УГА (стор. 92-93) Автор промовчує той факт, що ця бригада під кінець грудня 1919 р. відірвалася від УГА і разом зі своїм командантом от. Шашкевичем потяглась за недобитками до денікінців під проводом ген. Бредова.

Д-р Ганс Кох, сотник УГА, у своїй статті „Військовий провід Української Галицької Армії (стор. 127-135) згадує про тих старшин, що надавали основний тон та керували діями тієї армії. З переліку тих старшин можна зробити таке зіставлення:

Штабових старшин наддніпрянців	— 10,
Штабових старшин галичан	— 9,
Штабових старшин мадярів	— 2,
Штабових старшин хорватів	— 3,
Штабових старшин чехів	— 3,
Штабових старшин німців (австрійців)	— 18.

В той реєстр Автор чомусь не включив ген. Кравса, також німецького походження, що був командантом III-го Корпусу УГА, не включено також інших старшин німецького походження, що були на нижчих командних та адміністративних постах. Таке насичення німцями нашим стрільцям дало притоку назву НКУГА (Начальна Команда УГА) розшифровувати на „Німецька Команда УГА”. Аж дивно було, що Уряд ЗОУНР такі відповідальні становища обсаджував переважно німцями, хоч мав до своєї диспозиції кадри

українських старшин. Якщо вони добре справлялись на становищі командантів сотень, батарей, куренів, дивізіонів, полків і бригад, то напевно були б справились з більшими формаціями, якщо б їм була дана можливість виявити себе. Але такої можливості вони не мали, бо над ними наставлено начальників чужонаціонального походження, які в австрійській армії нічим особливим не виявили себе, командували куренями або полками, мали ранги сотників (капітанів) або отаманів (майорів), а найвище підполковників, номінацію на генералів добули вже від Уряду ЗОУНР. Вони не належали до першорядного ґарнітуру, в рядах УГА були баястом, бо не виявили себе зручними тактиками, стратегами, мали дуже загальне поняття про українську визвольну проблематику. Сухі догматики позиційної війни вони не розуміли нових вимог збройної боротьби, не здавали собі справи з тактики блискавичних наскоків та ударів, як вогню боялись всяких окружувань, партизанських рейдів, а через те не давали розмаху бойовим діям молодій армії. То правда, що нам бракувало кваліфікованих штабовців, але при добрій волі та належних стараннях їх можна було здобути на Наддніпрянщині, як це з konieczности робили Київські СС і в цім напрямі мали дуже позитивні висліди. Можна було покористуватись і деякими старшинами чужонаціонального походження, як це робили чехи, поляки, литовці, фінці та інші нововідроджені армії, держави, які використовували фахівців чужонаціонального походження та користали з їх послуг в штабовій роботі, але провід видавали в руки своїх молодих старшин, які себе виправдували на провідних і бойових постах. Так поступали і більшовики, використовуючи знання військових фахівців з царської і навіть німецької армії, але на командні становища не висували їх. Уряд ЗОУНР діяв навпаки, бо талановитих фахівців усував (як це було з полк. Мишківським і полк. Легаром), а найвищі командні становища обсаджував австрійськими німцями, які не мали відповідних кваліфікацій на такі становища. Вони не дописували під оглядом стратегічним, а під політичним — навіть мимохіть — шкодили справі УГА та цілій визвольній акції. Їх перебування на командних становищах в рядах УГА дискредитувало цю армію в очав переможних держав Антанти, що дуже було на руку московським білогвардійцям, полякам, румунам, чехам, мадярам, навіть більшовикам, бо всі вони чигали на українські землі та використовували кожну нагоду, щоб шкодити українській визвольній боротьбі. Це мстилось на нас самих і було одною з причин нашої програної.

Солідно опрацьований розділ на тему — „Піхота Української Галицької Армії”, що вийшов з-під пера Л. Шанковського також не є вільний від деяких помилок, що їх треба виправити. На стор. 146 Автор подає, що „Тільки під Києвом, 1918 року, Кіш СС отримав з Галичини 2.000 новобранців, але потік цих галицьких похідних сотень не переривався й тоді, коли Кіш СС перебував у Крем'янці”. Належить ствердити, що ця „допомога”, тобто поповнення, прибуло до Києва щойно в половині січня 1919, але СС-ам воно небагато допомогло. Частина тих новобранців прийшлося завер-

нути з фронту, бо вони зовсім не були вишколені та й не було змоги вишколювати їх в часі самих бойових акцій. В часі боїв за Київ, під кінець січня 1919 р. з Галичини прибув один піхотний курінь під командою сот. Цегельського, але його не можна було послати на фронт, бо не мав повного озброєння, бракувало йому дещо з обмундування і т. п., а крім того він ще не мав змоги познайомитись з особливостями нашого фронту і тактикою Червоної Армії, що наступала на Київ. Щойно пізніше той курінь вповні асимілювався в користь формації СС-ів і добре списався в боях під Коростенем. В березні 1919 р. прийшов з Галичини другий курінь під командою сот. Королюка та відразу був посланий на фронт під Бердичів, де велись завзяті бої і наша ситуація була доволі критичною. Але той курінь зовсім недописав, його стрільці не хотіли битись проти більшовиків, мовляв, „нам немає потреби воювати з більшовиками, вони дають землею і волю, тому не будемо воювати проти них, дайте нас на фронт проти поляків”... Багато стрільців з того куреня покинуло фронт і подалось в Галичину, залишилась горстка, а в ній командант того невдачного куреня сот. Королюк і всі інші старшини та декотрі з-поміж підстаршин. Прийшлося реорганізувати той курінь, доповнювати його склад, і в дальших боях він списався дуже добре. Особливо виявив себе сот. Королюк, але восени він захворів на тиф та умер в Староконстантинові. Авторів цих рядків ці справи добре відомі через те, що з тими галицькими поповненнями прийшлося мати до діла в часі бойових дій. В дальшій консеквенції „похідні сотні” галичан до Коша СС не прибували...

Дискусійним являється питання про те, чи УГА дійсно не була переможеною на полі збройної боротьби?.. А якже тоді назвати відворот за Збруч, договір з Денікіним, відтак договір з більшовиками, вкінці капітуляцію перед поляками в квітні 1920 р.? Хіба ж це не були наслідки програної збройної боротьби?.. Треба речі називати по імені, збройна боротьба була програна, що, однак, не є найменшою ганьбою для наших армії, бо вони боролись жертвенно, свою силу і засоби вичерпали в цій довготривалій боротьбі проти Московщини і Польщі, не мали найменшої піддержки зі сторони вільного світу, навіть не мали найменшого признання. Ще був цілий ряд інших причин зовнішньої натури, що їх не було змоги усунути, бо вони не були залежними від нашої волі. Тому саме ми й програли цю боротьбу, програли її під оглядом мілітарним і політичним.

Солідно опрацьовані статті Л. Шанковського мають цю основну хибу, що Автор доволі часто згадує про те, як воно повинно б бути, а не як воно в дійсності було. Повчальний тон статей шкодить через те, що в нарисі історичної натури важні самі факти, дії, а не те, як воно мало б бути...

В нарисі сот. Мацькевича — „Артилерія Української Галицької Армії” низка фактичних помилок, які належало б виправити, щоб усунути найважливіші недоліки, бо стаття може бути цінним причинком не лише до історії артилерії УГА, але до історії наших визвольних змагань взагалі. На стор. 177 Автор пише, що було

„створено 12 гарматних полків”, що „артилерія УГА перевищала польську артилерію і артилерію Дієвої Армії”. Це твердження Автора вважаємо перебільшеним, бо не знаємо, якою силою артилерії розпоряджала Польща, але знаємо, що лиш один Корпус СС-ів мав 6 полків артилерії, Залізна Дивізія 2 полки, мала свою артилерію Північна Група, Запорозці та інші формації. Організаційно Армія УНР складалась з 11-ти дивізій, в кожній дивізії мав бути один полк, хоч було їх більше, як, напр., в Корпусі СС та інших. Автор твердить, що УГА не мала своєї протилетунської артилерії, що ж тоді сталось з тією протилетунською гарматою, що була вислана під Львів під командою хор. Кузнецова завдяки Гарматній Бригаді СС? . .

На стор. 180 Автор подає, що в розпорядженні Начальної Команди УГА було вислано „два полки гавбиць СС”, що є очевидно помилкою. З Гарматної Бригади СС вислано на поміч УГА 2 полки артилерії, а саме: 2-ий полк під командою сот. Володимира Заричького, і 6-ий полк під командою сот. Якова Бутрима. В склад 2-го полку входили такі стрілецькі батареї: 4-та під командою сот. Мозаревського, 5-та під командою сот. Грудзінського (обі легко гарматні) і 1-ша гавбічна під командою сот. Богдана Білинського, а коли він попав у польський полон, то командантом батареї став сот. Катке, кадровий старшина російської артилерії, з походження швед. Всі три батареї полку були чотири-гарматного складу.

В склад 6-го гарматного полку входила 2-га гавбічна батарея в складі 4-ох гармат, а командантом батареї був пор. Віктор Соловій (зараз єпископ Української Греко-Православної Церкви в Австралії). Друга батарея того полку (далекострільна), дві 42 лінійні гармати. Пізніше цій батареї додано ще дві гавбічні (6 дюймові), бо після відвороту з-під Львова далекострільним гарматам не було роботи. Командантом батареї був хорунжий Осип Лацімирський.

Мильним є твердження про те, що гетьман Скоропадський був вислав на підмогу УГА т. зв. Козятинську батарею, бо Гетьман взагалі не давав жадної допомоги Галичині, щоб не наразитись на якінебудь непорозуміння з Польщею. Якщо візьмемо під увагу, що ця батарея прибула під Львів аж в половині січня 1919 року, то твердження про цю гетьманську батарею відпадає само собою.

В Чижках не було жадної зреорганізованої батареї СС, як про це Автор згадує на стор. 187, бо стрілецькі полки і батареї мали свою команду, належали до формацій Армії УНР і серед них УГА не могла переводити жадної реорганізації. Ці стрілецькі гарматні полки тільки в оперативному відношенні підлягали УГА, а поза тим були в постійному контакті зі своєю Гарматною Бригадою СС, від неї отримували поповнення і гарматне майно.

На стор. 192 Автор пише, що „хоробрий командант кінної батареї 6-го гарматного полку, Іван Ярославич, згинув дня 10-го червня 1920 р. в часі своєї утечі з табору полонених в Тухолі на Поморю. Застрілив його за дротами підкуплений вояк з таборової сторожі”. Твердження недоречне, бо як Автор міг знати, що той вояк був підкуплений, а зрештою до такого вчинку

немає потреби „підкупляти” вояка, бо сторожа мала наказ команди табору, стріляти за кожним, хто виривається з табору і не спиняється на команду „стій”!

Закоханість у свій рід зброї та самохвальба ведуть до такого засліплення, що Автор не вагається писати таке: — „В історії світових війн не було випадків, щоб відворот якоїсь армії крили гарматні полки, а не кіннота чи піхота. Зате так було в УГА в часі її першого відвороту з-під Львова, а потім в часі другого відвороту за річку Збруч” (стор. 194). Це правда, що українська артилерія добре списалась в часі наших визвольних змагань, вона у своєму героїзмі не відставала від інших формацій наших армій. Її було можна зустріти на перших лініях фронтних позицій, у своєму поспіху — в часі наступу — не раз випереджувала піхоту, часто відступала останньою, але це були окремі випадки внаслідок згублення зв'язку, чи може деякого замішання внаслідок раптового наступу чи відвороту. Такі випадки траплялись і в інших арміях в часі світової війни (наші старі артилеристи знають такі випадки в арміях австрійській і в російській), але це були тільки саме окремі випадки, а не загальне правило. Артилерія має окреме бойове завдання і ніколи не може заступати піхоти. Тому твердження про те, що відворот нашої піхоти крили „гарматні полки”, дискредитує цю піхоту, та може викликати закид, що Автор не освідомлює собі тактичних завдань артилерії. На стор. 195 Автор подає, що політичним комісарем дивізіону був четар УСС Юліян Кассіян, що належить спростувати, бо тим комісарем був Юліян Вассіян.

Олександр Ганицький у своїй статті на тему — „Кіннота Української Галицької Армії” інформує про ці великі можливості створення полків кінноти, чого не використав Державний Секретаріат Військових Справ і брак кінноти дався відчутти на всіх фронтах нашої визвольної війни. Кінний запас був, знарядження також, не бракувало вишколених кавалеристів, тому дивно, що не використано таких можливостей.

В цій цікавій статті ряд речевих помилок, які змісця треба виправити. У вичислюванні кавалерійських полків, що в них служили українці, Автор пропустив 1-ий полк уланів, що свою кадру мав у Кракові, а його ескадрони містились у Львові та в Мостах Великих. В тому полку, як і в 2-му (кадра в Тарнові) було багато українців. 4-ий полк, що свою кадру мав у Львові, напередодні світової війни був переведений до Вінер Нойштадт, у Жовкві містився 15-ий полк драгунів. Крім 1-го полку уланів крайової оборони („Ляндверулянен”), українці служили і в 3-му полку, що мав свою кадру в Ряшеві. Це правда, що найбільше українців служило в 9-му полку драгунів, що мав свою кадру в Коломиї, але багато українців служило ще в таких драгонських полках: 2-му, що його штаб містився в Тернополі, а ескадрони були розміщені в Тербовлі, Чорткові і Заліщиках, в 6-му, що його штаб містився в Перемишлі, а ескадрони в Городку та Яворові.

На стор. 206 Автор згадує старшин УСС, що мали кінний вишкіл, а між ними згадує і пор. Франца Борнса, що є очевидно помилкою. Франц Борис був підхор. УСС, відтак перейшов на службу до Київських

Січових Стрільців, де дослужився ранги сотника і командував кінним дивізіоном.

Стаття Л. Шанковського — „1-Кінна Бригада УГА” має характер дуже загальний і не подає самої генези створення тієї формації. Не має згадки і про те, які об'єктивні причини змусили цю бригаду до передчасного виступу проти большевиків, не згадує про те, чому кінній бригаді не пощастило домовитись з сусідніми піхотними бригадами УГА (2-ою в Гліксталу і 8-ою в Найдорфі), чому не пощастило домовитись і з командою III корпусу, що його штаб містився в Бергдорфі, немає найменшої згадки і про роллю полк. СС-ів Роговського, що з доручення Ревкому ЧУГА у Вінниці став політичним комісаром кінної бригади і разом з нею пішов на той передчасний виступ. Автор мусить признати, що в штабі кінної бригади панував дух австрійський, розмови велись німецькою мовою, українську калічилося тоді, коли приходилося говорити з рядовими кавалеристами, підстаршинами або тими старшинами, що походили з Наддніпрянщини і не знали німецької мови.

Пор. Бутенко не був професійним артилеристом, він був прапорщиком піхоти. Це наш старий знайомий з кінця 1917 р., один з лідерів полкової ради Шевченківського піхотного полку і член Київської Гарнізонної Ради. Він очолював цю делегацію Шевченківського полку, яка приходила до формації СС та переконувала, що СС не повинні мішатися в „партійну боротьбу”, не повинні піддержувати Центральну Раду, бо вона веде політику погубну для революції і тому її треба поборювати. Коли такі „аргументи” не переконали СС-ів, тоді Бутенко став грозити, що формація СС-ів буде роззброєна і розігнана „на сто чортів”, якщо вона буде піддержувати Центральну Раду, або, в крайньому випадку, не проголосить себе нейтральною... Пізніше той Бутенко згубився з наших очей, а знову зустрілись в січні 1920 р. у Вороновихах. Бутенко — у тому часі — вже був поручником і командував легкою батареєю в кінній бригаді УГА. Належить зазначити, що він один з цілої бригади залюбки носив „вафенрок” австрійських уланів...

Крім самих суперлятивів під адресою команди бригади ніде найменшої згадки про те, як ця команда розуміла нашу національну проблематику, як задивлялась на проблеми нашої визвольної боротьби, також ніде найменшого критичного завваження проти передчасного виступу проти большевиків, хоч фактично той виступ спричинився до великого замішання і не приніс користі нашій загальній справі. Неприємне враження з такої „скромности” Автора, що в кінці статті сам себе величає „прикрасою всієї бригади”...

Стаття сот. Фостаковського про „Летунство” являється цінним причиною до історії нашого летунства взагалі та його участі у визвольній боротьбі. Дуже характеристично являється заввага про те, що „Денікінці не лиш не вивінували сотні обіцяними новими апаратами, але забрали ще від неї один найліпший літак. Всяка праця сотні в технічній ділянці устала” (стор. 235). Ця заввага кидає справжнє світло на відношення денікінців до потреб свого союзни-

ка, на „допомогу” на підставі договору між УГА та армією Денікіна...

В статті безіменного автора про „Панцерні частини” находимо згадку про те, що до „1-го Галицького Корпусу приділено автопанцерний дивізіон СС, який складався з 6 броневикув („Петлюра”, „Черник” та інші” (стор. 245). Це твердження належить скорегувати, бо в дійсності справа представлялася так: Автопанцерний Дивізіон СС насправді мав 6 автопанцерних авт, а поодинокі з них носили назви: „От. Петлюра”, „От. Ковновалець”, „От. Мельник”, „Черник”, „Загасвич” і „Стрільць”. Три перші були постійно при Групі СС, а три останні були послані на львівський фронт і вже до кінця остались в УГА.

В речовому тоні видержані статті — Василя Рижевського про „Технічні формації” і Романа Білінського про „Службу зв'язку”.

(Далі буде)

Ген. О. Вишнівський

НА МАРГІНЕСІ РЕЦЕНЗІЇ Д. КУРАХА ПРО КНИЖКУ Д. КЕТРОСА

У „Голосі Комбатанта” (ч. 5 (11), Весна 1960) вміщено рецензію М. Кураха на книжечку Д. Кетроса „Так творилося українське військо”.

Я не читав цієї книжечки, але згідно з рецензією, автор, між іншим, інформує про те, що в сс. Кетроси й Качківка були зорганізовані військові відділи для боротьби з большевицькими бандами і що ніби, ці відділи пізніше, без зазначення коли саме, продовжували боротьбу проти большевиків у рядах регулярної Армії УНР.

Таке твердження лише наполовину відповідає правді. У часі „коли валилися воснні фронти і збольшевичені маси салдатні рвались додому”, грабуючи по дорозі мирне населення, в с.с. Кетроси й Качківка, на Поділлі, дійсно було зорганізовано озброєну самооборону, яка по суті нічого спільного з „творенням української армії”, навіть як перший підготовчий ступень до того, не мала. Кетроси й Качківка боронили лише свої власні локальні інтереси проти „всіх і вся”, на взірць відомої Пашківської волости.

Після большевицького перевороту, села ці, під впливом комуністичної пропаганди, майже поголовно збольшевичилися й були ворожі до влади УНР. У 1919 р. збройні відділи с.с. Кетроси й Качківка були тими большевицькими бандами, що нападали на тили 3-ої п. Стрільцької дивізії, головним чином на обози. Особливо дав був себе тоді знати большевицький партизанський відділ під командою Криворучка, того самого „прапорщика Криворучка”, що його Д. Кетрос згадує у своїй книжечці як свідомого українця, учасника творення українського війська.

У серпні 1919 р., коли 7-ий Синій полк, 3-ої Стрільцької див., вів фронтний оборонний бій з червоними, Криворучко зненацька заатакував його своїм озброєним відділом з тилу й тим спричинився був до витворення тяжкої ситуації для цілої дивізії.

Свідомо чи не свідомо, Д. Кетрос впроваджує читачів у блуд, коли зараховує озброєні відділи с.с. Кетроси

3 ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ ОБВУА

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ВІДЧИТ Д-РА ОРТИНСЬКОГО І ЮВІЛЕЙ КОМБАТАНТИВ, ЯКІ СКІНЧИЛИ 70 ЛІТ ЖИТТЯ

На неділю 20-го березня ц. р. запросила Управа ОБВУА і Станція Братства 1-ої Української Дивізії УНА д-ра Любомира Ортинського з доповіддю до Рочестеру. Темою відчиту було „Україна в Об'єднаних Націях”.

Прелегент відчитав свій цікавий і змістовний реферат, після чого привітні ставили запити, на які прелегент давав вичерпні та ясні відповіді.

Тому, що на той день Управа ОБВУА місцевого Відділу влаштувала вшанування тих побратимів, які покінчили 70 літ життя, відбулася в тій же домовіці „Самопоміч” спільна вечеря, в якій взяли участь 34 члени ОБВУА, 14 членів Дивізії, Голова Українського Золотого Хреста пані Міра Повх, Голова місцевого СУ ч. 47 пані Марія Холевчук і інж. Ілля Демиденко.

Цими Ювілятами були: д-р Степан Сукованченко, 81-ий рік життя, от. Петро Чавс, 77 літ (живе в Дітройті), Юрій Веселий, 76 літ, Карло Смеречинський, 75 літ, Дмитро Висоцький, 72 роки, Петро Зубрицький, 71 літ. Сьомий ювілят — Василь Петришин, 71 р. помер на тиждень перед тією імпрезою.

Вечеря почалася молитвою, яку провів о. сов. Степан Городецький, потім Голова Відділу побр. Хоптяк привітав Ювілятів, бажаючи їм щастя та ще довгих літ і роздав пропам'ятні відзнаки. Привітні відспівали їм „Многая Літа”.

Промовляли ще д-р Любомир Ортинський, о. Городецький, пані Міра Повх, пані Марія Холевчук і о. прот. Павло Фалько, який разом молитвою закінчив це свято. Товстмайстром під час вечері був п. Любомир Білик, голова місцевої станиці 1-ої Української Дивізії УНА. Від Ювілятів говорив з подякою д-р Сукованченко. Підготовкою до того прийняття зайнялись справно Побратими: Колцьо Володимир, Бабій Михайло і Баб'юк Теодор, який гарно удекорував залю. Комітетові допомагав секретар Відділу побр. Є. Велигорський. Приладження вечері було ділом Пань: Євгенії Колцьо, Клявдії Квасниця та Надії Баб'юк. При кінці тієї зустрічі зроблено групову фотографію.

Перед полуднем того ж дня відправлено в кат. церкві Богоявлення і в православній церкві св. Покрови Богослужби на інтенцію Ювілятів при чому парох

(Закінчення рецензії ген. О. Вишнівського)

й Качківка до тих, що разом із іншими селянськими повстанськими загонами боролися на власну руку з большевиками, а пізніше влилися в регулярну армію УНР. У дійсності, ані ці відділи, ані тим більше „прапорщик Криворучко”, нічого спільного з заголовком книжечки Д. Кетроса „Так творилося українське військо” не мають. Радше навпаки — були це руйніки українського війська.

церкви св. Покрови о. прот. Микола Чернявський виголосив гарну проповідь.

Рухливий Голова місцевого Відділу Побр. Хоптяк Дмитро вдатно веде агенди Відділу і головно завдяки йому Відділ не виказує браків у жадній ділянці.

Рочестер, 26 березня 1960.

П. Зубрицький, К. о. реф.

70-РІЧНІ ЮВІЛЯТИ ОБВУА, ВІДДІЛ РОЧЕСТЕР

Сидять зліва направо: Висоцький Дмитро, Веселий Юрій, Зубрицький Петро, д-р Сукованченко Стефан і Смеречинський Карло в оточенні отців пароха Городецького Стефана та протосрея Фалька Павла як рівно ж членів членів ОБВУА і Братства 1-ої УД УНА.

НЮ ЙОРК

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Обрана Загальними Зборами в дні 12 березня ц. р. Управа Відділу ОБВУА відбула 25 березня ц.р. перше засідання, на якому м. ін. схвалено також плян праці по кінець сезону, себто до кінця червня. Два дальші засідання відбуто в днях 9 квітня і 7 травня ц. р. в біжучих справах. 9-го квітня ц. р. відбулися місячні сходи членів, під час яких Борис Ржепецький прочитав доповідь „Напередодні битви під Полтавою”. Після доповіді проходила оживлена дискусія.

7-го травня ц. р. відбулися надзвичайні Загальні Збори Відділу для додаткового вибору одного члена та одного заступника здекомплектованого Товариського Суду. Суд здекомплектувався внаслідок того, що один з його членів, обраний за своєї відсутности, відмовився прийняти вибір. Тому, що Товариський Суд одержав саме від Управи Відділу для розгляду й вирішення одну спірну справу між двома членами Відділу, треба було доповнити особовий склад Товариського Суду. Надзвичайні Загальні Збори, якими проводив голова Відділу, д-р І. Козак, обрали членом Суду сот. Кузьму Мурущака та заступником члена інж. Олександра Бойка.

ДО ІСТОРІЇ ОБВУА

ПЕРША ВІСТКА ПРО ОБВУА

„Свобода”, ч. 236 з 11 жовтня 1949.

СТВОРЕНО ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ-УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ. 136 делегатів на Установчих Зборах. Д. Галичін вибраний головою нової організації.

В неділю, дня 9 жовтня відбулися в Нью Йорку, в залі Українського Демократичного Клубу о год. 2-ій після полудня, Установчі Збори організації бувших вояків Українських Армій, що перебувають на терені Злучених Держав. Збори були скликані окремим Організаційним Комітетом і у висліді створено нову орга-

(Закінчення некрологу В. Петришина)

По переході за Збруч приділений до групи ген. Омелянвича-Павленка в ранзі булавного, перебув з нею всі страхиття боїв з большевиками. З тією групою перейшов до Бесарабії, там румуни інтернували його та видали полякам, що інтернували його в Щепюрні.

По кількох літах звільнений працював як огорожник до вибуху 2-ої світової війни. 1940-го року вивезений німцями до Баварії, працював у „бавера” до весни 1945-го р., потім перейшов до табору „ДП”, звідки в 1949-ім році виїхав до Америки, де працював фізично аж до свого пенсіонування.

Помер ненадійно не закінчивши 71 літ життя. Залишив дружину Анну, заміжню дочку (паню Довгалюк), двох внучок і сина на рідних землях. На Парастасі 8-го березня було прийвних 30 побратимів.

Рочестер, 15 березня 1960 р.

30-го квітня 1960 р. помер в часі Паради Льояльності в Нью Йорку на 59-му році життя на 59-му році життя

І В А Н П Е Р Ч И Ш И Н

б. учасник УГА та ветеран 2-ої світової війни в складі Армії ЗДА, член Організації Американсько-Українських Ветеранів та інших українських громадських організацій м. Нью Йорку.

Покійний народився 25-го травня 1901 р. в селі Староміщина, Скалатського повіту в Західній Україні. Молодим юнаком вступив до УГА та за бойові заслуги українська влада нагородила його Хрестом Заслуги. До ЗДА прибув 1923 р., і зараз же включився в українське громадське життя. Смерть постигла його нагло, коли маршував у традиційному Поході Льояльності в групі американсько-українських ветеранів, несучи як хорунжий своєї ветеранської організації український національний прапор. В часі Панахиди в дні 3-го травня ц. р. прощали Покійного промовама: ВІПр. о. протопресвітер Л. Весоловський, далі д-р В. Вишиваний від Уряду 361-го Відділу УНСоюзу, та адвокати Ю. Волинець і М. Пізнак від Американсько-Українських Ветеранів. Від ОБВУА взяв участь у Панахиді голова Ньюйоркського Відділу, д-р І. Козак, який склав вислови співчуття Крайовому Командирові Американсько-Українських Ветеранів та вдові Покійного.

нізацію з назвою: Об'єднання Бувших Вояків Українців в Америці. Організація об'єднуватиме вояків всіх Українських Армій та бойових формацій, що боролися за Самостійну Соборну Українську Державу.

Установчі Збори відкрив генерал Олександр Загородський, вітаючи прийвних товаришів зброї. Хвилинною мовчанкою вшановано пам'ять поляглих. Виголошено або прочитано привіти від українських політичних, церковних та громадських і військових організацій з Європи, Америки і Канади. Предсідником Зборів вибрано Дмитра Галичина, який попросив до Почесної Президії генералів Павла Шандрука і Олександра Загородського. Секретарювали Володимир Кобзар і Йоахим Вишневецький. Програмову доповідь виголосив ген. О. Загородський, а звіт Організаційного Комітету склали д-р Володимир Калина, секретар, та Іван Паливода, касир. До поодиноких Комісій входили: Статутова: д-р Володимир Калина, д-р Ілля Карапінка та Іван Паливода; Резолюційна: д-р Лука Мишуга, Іван Кедрин-Рудницький, Лев Лепкий, д-р Тиміш Олексіюк, Євген Стахів та адв. Ярослав Гриневич; Виборча: д-р Вінкент Шандор, Богдан Барвінський, Іван Поритко, Йоахим Вишневецький, д-р Володимир Галан, пп. Гнатів, Реутів, Дацько та д-р Степан Ріпецький. Мандатна Комісія ствердила прийвність на залі 136 делегатів. Після дискусії прийнято Статут Об'єднання, до першої Управи якого вибрано: Дмитро Галичін, голова: Сергій Єфремов і Константин Реутів, заступники голови; д-р Володимир Калина, секретар; Йоахим Вишневецький, касир; Микола Рибачук, організаційний референт, і інж. Дмитренко, його заступник; Іван Поритко, господарський референт і Ф. Федоренко, його заступник; Дмитро Бакум, суспільний референт та п. Діденко, культурно-освітній референт. До Контрольної Комісії вибрані: ген. Олександр Загородський, Лисюк Каленик, Михайло Ліщинський, Іван Зарицький та д-р Тиміш Олексіюк. Організаційний Суд: ген. Павло Шандрук, Евстахій Котик, Іван Дубенець, д-р Степан Ріпецький та д-р Ілля Карапінка. Прийнято резолюції і вислано таку телеграму до президента Трумана:

„Загальні Збори колишніх українських військовиків, які опинилися на землі Вашингтона, пересилають на Ваші руки, Пане Президенте, подяку американському народові та його урядові за вможливлення їм приїзду до цієї вільної країни, де вони мають змогу далі працювати для здійснення наших демократичних ідеалів. Ми переїхали в Америку в такій хвилині, коли вже і ця найбільша в світі демократична потуга загрожена московсько-большевицьким імперіалізмом і совєтською агресією, якої першою жертвою впала Українська Народна Республіка. Ми, б. українські вояки, були першими, які поставили опір большевицькому імперіалізмові і тоталітаризмові й досі український нарід не припинив своєї збройної боротьби, яка розпочалась у 1917 році та якої виявом сьогодні є геройська боротьба Української Повстанської Армії”.

Після короткої кінцевої промови нововибраного голови Дмитра Галичина, збори закінчено відспіванням українського Національного Гімну.

НАРЕШТІ! Асекураційна безпека проти

ПІСТРЯКА (РАКА)

Нова дешева поліса передбачує \$ 5,000.00 для кожного члена родини на лікування всіх розпізнаних форм тієї страшної недуги.

Нема межі для будь-якого видатку

Всі потрібні видатки на кошти лікування охоплені зараз від першого доляра

Поліси видає Beneficial Fire & Casualty Ins. Co. Половина всього прибутку після заплати лікарських рахунків і коштів лікування —

іде на визнані досліди над раком

ЖАДАЙТЕ ДАРМОВОЇ ПОВНОЇ

ІНФОРМАЦІЇ ТІЛЬКИ ДЛЯ ЗДА.

Засновано 1920 р.

Tel.: AL 4-8779

KOWBASNIUK Agency**НОТАРІАЛЬНЕ БЮРО**

286 E. 10th Street

New York 9, N. Y.

Всі роди забезпечень;

Посередництво продажу реальностей;

Білету на кораблі і літаки до всіх частин світу;

Всякі іміграційні справи;

Пакунки до всіх країн Європи й Азії.

Віра Ковбаснюк-Шумейко Антін Шумейко

Години:

Щоденно: 10:00 - 7:00 — Субота: 10:00 - 1:00

Anthony SHUMEYKO — Kowbasniuk Agency

286 E. 10th Street

New York 9, N. Y.

Phone: ALgonquin 4-8779

Прошу прислати мені даром всі інформації про нову дешеву полісу проти пістряка

Ім'я — прізвище: .....

Адреса: .....

Місто: ..... Зона: ..... Стейт: .....

Дата народження: .....

„КОСМОС”**Імпортова, Експортова й Торговельна Спілка**

908 Норт 7-ма вулиця — Філадельфія 23, Па, ЗДА

ПОРУЧАЄ В ГУРТОВІЙ ТА РОЗДРІВНІЙ ПРОДАЖІ:

Обруси, серветки та матеріали на міру з надрукованими на них українськими вишивковими зображеннями — вийшли вже 4 різні зображення, незабаром появляться два нові зображення, панамми та інші полотна до вишивання, нитки до вишивання марки Д. М. Ц., всіпи на перини та подушки і першорядної якості дамасти, малі шалінові хустки, великі чорні кашмірові хустки з прекрасними френдзлями, великі зимові вовняні хустки та великі вовняні пледи, українську та німецьку кераміку, кришталі та скіряні вироби.

УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ ТА ЖУРНАЛИ.

Всі товари вирост від фабрикантів — ціни конкурентні — товар першорядної якості.

Пошукуємо солідних заступників на різні частини ЗДА та Канади.

Винагорода після умови.

Співвласниками „Космосу” є: член родини б. старшини Дісвої Армії, б. старшина УГА, б. діяч українського підпілля.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

Ц Е —

66 РОКІВ — НАПОЛЕГЛИВОЇ ПРАЦІ

66 РОКІВ — БЕЗПЕРЕРИВНОГО РОСТУ

66 РОКІВ — БЕЗПРИКЛАДНИХ УСПІХІВ

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ —
ЦІЄЇ СПРАВЖНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗАМОРСЬКОЇ ТВЕРДИНІ!

- Забезпечуватися в УНСоюзі можуть вже особи до 65-го року життя,
- Сума забезпечення підвищена до \$ 50.000.00
- Введено новий дуже дешевий, модерний рід забезпечення:
подвійне забезпечення до 60-го року життя,
- Введено забезпечення на час недуги та наслідків нещасних випадків,
- Підвищено суму забезпечення молоді, зокрема студійної грамоти,
призначеної для допомог у вищих студіях,
- Вкладки від усіх родів забезпечення в УНСоюзі є найнижчими на
всьому американському асекураційному ринку, про що кожний мо-
же легко переконатися.

ГРОМАДЯНИ З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ І КАНАДИ!

Скористайте з цих змін та угоднень і хто з Вас ще не є забезпечений — нехай забезпечиться; хто є недостатньо забезпечений — нехай підвищить суму свого забезпечення; хто не забезпечив усієї своєї родини — нехай і для неї придбає користи, що їй дає життєве забезпечення в УНСоюзі.

Скористайтесь з виїмкових можливостей, що їм дає наскрізь модерний забезпечувальний план УНСоюзу, та не гаючись забезпечіть у ньому себе та всю Вашу родину.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

Від Вашого доляра залежить доля „Голосу Комбатанта”!

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА „ГОЛОСУ КОМБАТАНТА” — ЗА ЧОТИРИ ЙОГО ЧИСЛА — СТАНОВИТЬ 2 (ДВА) ДОЛЯРИ. ДЛЯ НИКОГО З ВАС, ДОРОГІ ПОБРАТИМИ, НАВІТЬ ДЛЯ ДУЖЕ НЕЗАМОЖНИХ, КВОТА ДВОХ ДОЛЯРІВ НЕ Є НІЯКОЮ РУБРИКОЮ В ХАТНЬОМУ БЮДЖЕТІ. НЕ Є ТАКОЮ РУБРИКОЮ І ТОЙ ДОДАТКОВИЙ ДОЛЯР, ЩО ЙОГО КОЖНИЙ З ВАС ПРИСЛАВ БИ ПОЗА ПЕРЕДПЛАТОЮ, НА НАШ ПРЕСОВИЙ ФОНД. ТИМ ЧАСОМ „ГОЛОС КОМБАТАНТА” БОРЕТЬСЯ З ТРУДНОЦАМИ ТІЛЬКИ ТОМУ, ЩО ЧЛЕНИ ОБ’ЄДНАННЯ 6. ВОЯКІВ-УКРАЇНЦІВ, ХОЧ ОБСТОЮЮТЬ ВИДАВАННЯ ВЛАСНОГО ЖУРНАЛУ, ХВАЛЯТЬ ЙОГО І ВПОМИНАЮТЬСЯ, ЩОБ ТОЧНО ПРИСИЛАТИ ЙОГО ІМ, ПРОТЕ НЕ ВИКОНУЮТЬ ТОГО МІНІМАЛЬНОГО СВОГО ОВОВ’ЯЗКУ СУПРОТИ ВЛАСНОГО СВОГО ЧАСОПІСУ І НЕ ПРИСИЛАЮТЬ ПЕРЕДПЛАТИ!

ВИСОКОШАНОВНІ І ДОРОГІ ПОБРАТИМИ! ВИ БУЛИ ВОЯКАМИ І ЗНАЄТЕ КРАЩЕ ВСІХ ІНШИХ ЗЕМЛЯКІВ, ЩО ТАКЕ ДИСЦИПЛІНА. 6-Й ЗАГАЛЬНИЙ З’ЇЗД ДЕЛЕГАТІВ ОБВУА ОДНОГОЛОСНО ПРИЙНЯВ ПОСТАНОВУ ПРО ОВОВ’ЯЗОК ВСІХ ЧЛЕНІВ ОБВУА ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ „ГОЛОС КОМБАТАНТА” І ТОЧНО ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ. ХАЙ НЕ БУДЕ НІОДНОГО МІЖ ВАМИ, ХТО НЕ ВИКОНАЄ ТІЄІ ПОСТАНОВИ, ЯКУ СХВАЛИЛИ ВИ САМІ І ВАШІ УПОВНОВАЖЕНІ ПРЕДСТАВНИКИ! ЗОКРЕМА ПРОСИМО ВІДДІЛИ ОБВУА ПРИСЛАТИ НЕГАЙНО ЗАЛЕГЛУ НАЛЕЖНІСТЬ!

ВІД ВАШОГО СКРОМНОГО ДОЛЯРА-ДВА ЗАЛЕЖИТЬ ДАЛЬША ПОЯВА НАШОГО ЖУРНАЛУ! ВІН ЗИСКУЄ СОБІ ПОВАГУ, ВИ САМІ СТВЕРДЖУЄТЕ ЙОГО ПОТРЕБУ І ХОСЕННІСТЬ — ТО Ж НЕ ДОЗВОЛЬТЕ, ЩОБ ВІН ЗАГИНУВ — ВИКЛЮЧНО ТОМУ, ЩО НЕ ПРИСИЛАЄТЕ НАЛЕЖНОЇ МІЗЕРНОЇ ПЕРЕДПЛАТИ!

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ВСЕБІЧНА ФІНАНСОВА ОБСЛУГА

- Забезпечені щадничі конта до \$ 10.000
- Позички на купно домів
- Грошові перекази (Money orders)
- Різдвяні ощадності
- Ощадності приймаємо поштою
- Безплатне паркування

Гроші здепоновані до 10-го дня в місяці, приносять відсотки вже першого дня цього місяця.

3³/₄%

БІЖУЧА
ДИВІДЕНДА
РІЧНО

КРЕДИТОВАНЕ, АБО ПЛАТНЕ ЧОТИРИ РАЗИ В РІК.

Урядові години: **ВІД ПОНЕДІЛКА ДО ЧЕТВЕРГА ВКЛ. —**
від 9:00 рано — 4:00 по пол.
в П'ЯТНИЦЮ: від 9:00 рано — 8:00 вечора.

TRIDENT SAVINGS and LOAN ASSOCIATION

760 CLINTON AVENUE (Corner — Leslie Street) NEWARK 8, N. J.
Tel.: ES 1-1120

ДРУКАРНЯ „ЛУНА”

ВИКОНУЄ ВСЯКОГО РОДУ ДРУКАРСЬКІ
РОБОТИ ДОБРОЯКІСНО, ТОЧНО
І ПО ПРИСТУПНИХ ЦІНАХ

Власники друкарні:

ІВАН КНИШ

МИКОЛА ТВЕРДОВСЬКИЙ

77 ST. MARKS PLACE

NEW YORK 8, N. Y.

Tel.: GRamercy 5-7860